

APERITIFF

#01 VINERI | 9 Iunie | 2023

TIMOTHY SPALL ȘI CONFORT NORDIC ÎN DESCHIDEREA TIFF.22

14 — 15 ENGLISH PAGES

Publicație oficială a TIFF ISSN 2784-3815 ISSN - L 2784-3149

Regizorul islandez Hafsteinn Gunnar Sigurðsson se joacă cu anxietatea timp de puțin peste o oră și jumătate de rollercoaster, din care toată lumea iese ciufulită la final. Ca orice anxietate care se respectă, frica de zbor pe timpul zborului nu se compară cu frica de zborul care urmează. Iar când un zbor este catastrofal, al doilea amenință să întârzie și punctul de stație este Islanda acoperită de o furtună de zăpadă, reacțiile se reduc la flight, fight, freeze, într-o ordine la fel de imprevizibilă ca întreaga poveste

▶ 6

▶ **Close-up Jean-Luc Godard.**
4 Godard ne aruncă în noaptea istoriei, acolo unde rădăcinile cinematografului se pierd printre excrescențele picturii.

▶ **Gândire și imaginație. Timothy Spall**
7 Premiul la Cannes și nominalizat la prestigioasele premii BAFTA, actorul Timothy Spall participă la proiecția ultimului său film, *Confort Nordic*.

▶ **Recomandările lui Chirilov.**
8 Directorul artistic al festivalului ne propune o călătorie prin oferta densă de filme și evenimente ale TIFF.22.

► LARGER THAN LIFE ◀

Cesária Évora

Emily Noejevich

Pentru iubitorii de muzică, numele Cesáriei Évora are o greutate solemnă. Născută pe insula São Vicente din arhipelagul Capului Verde, în epoca colonială a anilor '40, Cesária Évora își începe drumul în mijlocul peisajelor paradisiace și al sărăciei lucii. Aceasta a avut norocul să crească înconjurată de o mamă îndrăgostită de muzică, un tată violonist și un frate saxofonist.

De la începuturile sale pe străzile crude, pline de umbre necunoscute, până la apogeul carierei, între avioane private și limuzine, urmărim o persoană care, în ciuda schimbărilor, rămâne fidelă. Deschidem cu un interviu radiofonic din 1991, realizat în ziua în care a împlinit 50 de ani. Prezentatorul împărtășește cu bucurie că este însoțit de o „regină fără bani”, o regină care, deși cântă de o viață, nu are o situație materială mai bună decât atunci când a început.

Cu imagini de arhivă nemaivăzute până acum și mărturii unice din partea membrilor familiei, prietenilor din copilărie și muzicienilor cu care a lucrat, documentarul dezvăluie noi aspecte personale și profesionale despre „Diva dos Pés Barescaļos”, de la măriniș și dorința de a-i ajuta pe ceilalți, la problemele de depresie și bipolaritate. Intimitatea și forța interioară a personajului sunt apoi metaforizate în stilul și estetica documentarului. Editat cu măiestrie, filmul reușește astfel să transmită dragostea Évorei pentru Cabo Verde, generozitatea sa față de comunitatea săracă, și capacitatea extraordinară de a transpune emoția în melodii a căror frumusețe adăpostește melancolia unei lumi nemiloase.

Filmul Anei Sofia Fonseca oferă un portret al cântăreței rămasă în memorie drept „diva desculță” și considerată regina

muzicii *morne*, îmbinând pecetea originilor cu lupta pentru libertate. Urmărind atipicitatea vedetei, filmul se distanțează însă de documentarele tipice despre celebrități muzicale. Aflându-ne istoric în ultimele sufluri ale anilor '40, Ana Sofia Fonseca ne poartă subtil de mână prin sfârșitul colonialismului și viețile celor mai puțin norocoși.

Este în câteva cuvinte povestea unei femei care rămâne fidelă în ciuda schimbărilor, a unei lumini înălțătoare și a unei muzici care își îmbrățișează din plin călătoria și reușește să transforme durerea din culise în ficțiuni care devin mituri.

► 9 iunie, de la la 21:45 / Iulius Parc Open Air ◀

► vineri, 16 iunie, de la 14:30 / Casa de Cultură a Studenților ◀

Muzeul Cinematografiei din Cluj-Napoca

Maria Cristiana Nițu

Anul acesta, Clujul inaugurează primul muzeu al cinematografului din România, intitulat Muzeul Cinematografiei. Deschiderea oficială va avea loc în cadrul Festivalului Internațional de Film Transilvania (TIFF), mâine, 10 iunie, de la ora 14, la Casa TIFF. Este primul muzeu de cinematografie din România, locația acestuia fiind stabilită la Cluj, datorită reputației importante de capitală

a filmului pe care acesta o poartă. Proiectul reprezintă un omagiu adus memoriei cineastului Jenő Janovics, fondator de cinematograful, regizor, producător, actor și proprietarul unei case de producție cinematografică, care a trăit în Cluj până în anul 1945.

Fondatorii Muzeului Cinematografic, Aron Xantus, regizor de film și director de imagine, și cofondatorul Gábor Xantus, cineast, susțin că inițiativa din

spatele proiectului este de a aduna o întreagă arhivă care cuprinde materiale cinematografice, documente, fotografii din epoca filmului mut, echipamente cinematografice pe peliculă - care documentează evoluția tehnicilor de filmare, fragmente restaurate și digitalizate din filme mute produse la Cluj, aparatură cinematografică de epocă, filmări brute, păstrate pe plăci de sticlă sau peliculă, precum și altele.

Toate exponatele prezentate în cadrul Muzeului Cinematografiei aparțin colecției particulare Xantus, urmând ca în viitor să fie îmbogățită cu materiale valoroase din sfera cinematografică. Proiectul de înființare al Muzeului Cinematografiei din Cluj este susținut de Primăria municipiului Cluj-Napoca, Centrul Național al Cinematografiei (CNC) și Uniunea Cineaștilor din România (UCIN).

VÂNZAREA BILETELOR

ON-LINE, începând din 29 mai pe tiff.eventbook.ro și prin aplicația mobilă a festivalului, **TIFF Official APP**. Biletele cumpărate prin sistemul on-line sau direct prin aplicație se supun aceluiași reguli prezentate în politica oficială de bilete a festivalului.

DE LA CASIERIILE TIFF, începând de luni, 5 iunie 2023:
Cinema FLORIN PERSIC, Piața Mihai Viteazul, nr. 11
Cinema VICTORIA, B-dul Eroilor, nr. 51

Piața Unirii

iar din 9 iunie în **Cinema ARTA**, str. Universității, nr. 3, programul casierilor fiind următorul:

Luni, 5 iunie – joi, 8 iunie: 11:00 – 19:00;

Vineri, 9 iunie – duminică, 18 iunie: 09:00 – 23:00.

ATENȚIE! Recomandăm procurarea biletelor online. Vor exista doar cinci puncte de vânzare a biletelor, la Cinema Florin Persic, Cinema Victoria, Cinema Arta și în Piața Unirii, ce vor fi deschise pe toată perioada de desfășurare a festivalului, conform programului de mai sus.

Toți posesorii de acreditări trebuie să își procure bilete cu valoare zero de la casierile festivalului sau de pe tiff.eventbook.ro.

PREȚURILE BILETELOR

• **Bilet de intrare unic** (valabil pentru o singură proiecție) pentru toate categoriile de spectatori: 25 lei.

• **Bilet matineu** (valabil pentru proiecțiile din intervalul orar 09.00 – 14.00): 20 lei

BILETE CU PREȚ SPECIAL

• **Bilet pentru proiecțiile în aer liber:** 20 lei / • **Bilet pentru proiecțiile din cadrul EducaTIFF:** 20 lei / • **Bilet Cinema Mini-Cini:** 20 lei / • **Bilet proiecțiile de la Cinema Mărăști și Cinema Dacia:** 20 lei / • **Bilet Gala de deschidere:** 50 lei* / • **Bilet Ceremonia de decernare a premiilor:** 50 lei* / • **Bilet Concerte, cine-concerte:** 40 lei*, excepție Muzeul de Artă: 30 lei* / • **Bilet Concert Jay Jay Johanson & proiecție Ce mașinărie fantastică:** 50 lei* / • **Bilet Concert Tangerine Dream:** 75 lei*, după 10.05: 100 lei* / • **Bilet proiecția maraton Kingdom Exodus:** 40 lei* / • **Bilet proiecția specială „Strălucire”, în prezența actorului Geoffrey Rush:** 40* lei / • **Bilet proiecțiile „Nuclear” și „Născuți asasinii” în prezența lui Oliver Stone:** 40* lei / • **Bilet TIFF Picnic: proiecție Vulturii din Țaga și concert Nightlosers & Trio Ardealul:** 50 lei* / • **Bilet evenimentul special OCS 25:** Proiecție film documentar & concert unplugged Omul cu Șobolani: 40* lei / • **Bilet evenimentele Film Food:** 250 lei*

POLITICA DE ACCES

Accesul la eveniment se face prin scanarea biletului, fie printat, fie în format electronic, de pe dispozitivele mobile. Accesul este posibil doar pe baza unui bilet valabil la proiecția respectivă (exceptând copiii sub 3 ani, care nu ocupă un loc individual).

Cu 5 minute înaintea începerii oricărei proiecții, se va permite intrarea în sală a deținătorilor de acreditări TIFF care nu au reușit să își procure BILETE DE INTRARE, cu condiția să existe locuri libere în sală.

Locurile în sală sunt garantate până cu 5 minute înainte de începerea proiecției. De asemenea, **după începerea proiecției, accesul în sală este interzis!** Locurile nu sunt alocate și sunt disponibile la alegerea spectatorului.

Filmele din cadrul festivalului pot conține scene de sex, violență sau limbaj licențios, așadar vă recomandăm să verificați descrierea acestora din programul oficial înainte de a cumpăra biletele.

Accesul cu animale de companie nu este permis în incinta sălilor de cinema.

Consumul de băuturi și produse alimentare din exterior este interzis.

ÎN CAZ DE PLOAIE

Biletele cumpărate pentru proiecțiile care se mută în interior își păstrează valabilitatea.

• Proiecția zilnică a filmului din **PIAȚA UNIRII OPEN AIR, ora 21.45**, va avea loc în aceeași seară la **Casa de Cultură a Studenților, începând cu ora 23.00.**

• Proiecția zilnică a filmului din **IULIUS PARC OPEN AIR** va avea loc în aceeași seară la **Cinema Mărăști, începând cu ora 22.30.**

• Proiecția zilnică a filmului de la **UBB OPEN AIR, ora 22.00**, va avea loc în aceeași seară la **Cercul Militar, începând cu ora 23.00.**

ANULARE BILETE ȘI RAMBURSARE BANI

Biletele achiziționate nu pot fi anulate sau schimbate. Se returnează contravaloarea biletelor doar în cazul în care proiecția este anulată în avans din motive tehnice, condiții meteorologice nefavorabile sau alte cazuri de forță majoră. Urmăriți site-ul oficial al festivalului tiff.ro, respectiv tiff.eventbook.ro pentru informații referitoare la reprogramarea proiecțiilor. Contravaloarea biletelor nu se returnează în situația în care condițiile meteo se deteriorează după începerea proiecției. De asemenea, nu se returnează contravaloarea biletelor nefolosite din pachetul de abonamente.

APERITIFF

Redactor-șef:
Codruța Simina

Editors:
Anca Grădinaru
Oana Balaci
Emily Noejevich
Ruxandra Predescu
Sophia Blaga
Crăița Nanu
Ariana Ion
Laurențiu Paraschiv
Ion Indolean
Andrei Micuța

Juniors:
Maria Cristiana Nițu
Arabella Cumpănă
Andrea Marton
Ilie Bălan
Bogdan-Andrei Lungu
Șerban Mark-Pop

Graphic design:
Carmen Goci
Mihaela Vas
Gabi Bora

Tipărit la: Garamond

Proiect cultural finanțat de
Ministerul Culturii

Proiect realizat cu sprijinul Primăriei
și Consiliului Local Cluj-Napoca

Cu toții în aceeași barcă

Șerban Mark Pop

O criză economică, o pandemie, un mediu politic din ce în ce mai divizat – și toate astea la doar câțiva ani distanță, dacă nu chiar mai puțin. *Triangle of Sadness* este despre toate aceste evenimente și, în același timp, despre niciunul în mod specific.

În cel mai nou film al său, Ruben Östlund aduce aceeași marcă de critică socială tragicomică din *Force Majeure* (2014) sau *The Square* (2017), radiografiind o gamă largă de neajunsuri socio-culturale contemporane. Deși lipsit de doza de subtilitate din acele filme, *Triangle of Sadness* surprinde stilul „östlundian” la cotă maximă, cu un scenariu de un umor tăios și bine regizat, un mesaj mai progresist și o depășire a ambivalenței din munca sa anterioară, cu o concluzie clară, chiar dacă nu militantă.

Carevasăzică, *Triangle of Sadness* nu este un manifest anticapitalist și anti-sistem, ci o deconstrucție sistemică a sintagmei „suntem cu toții în aceeași barcă”. De-a lungul celor trei părți puternic delimitate, Östlund reușește să completeze un ade-

vărat bingo card al subiectelor sensibile din discursul politic actual, începând de la rolurile de gen (pe care le-a tratat cu mult tact și-n *Force Majeure*), diviziunea dintre clase și ierarhiile create, consumerism, criza climatică și neînțelegerile generaționale, toate prin secvențe cât se poate de simple. Umorele reiese, așadar, dintr-un dialog fățiș care nu derapează niciodată înspre penibil și reușește să arate absurditatea lumii în care trăim – exemplul facil fiind milionarii care, la o cină pe o croazieră de lux, lamentază scăderea profitului companiei lor din pricina „deranjantelor” restricții ale ONU.

Ce contribuie la păstrarea echilibrului dintre problemele serioase și ironia aproape caragialiană a lui Östlund este un strat gros de metafore vizuale, pornind de la vaporul împărțit între luxul oferit clasei superioare, clasa mijlocie hrănită cu sloganuri inspiraționale și clasa de jos, formată din emigranți ignorați și dați la o parte. Vaporul devine o scenă pentru un spectacol comic de mari proporții, plin

de stres și fluide umane și inumane, care oferă loc de respiro unui dialog în egală măsură comic și perspicace.

Triangle of Sadness este un film politic, asta datorită devotamentului integru față de a spune ceva curent și autentic, nu o încercare de a adera la vreun discurs „corect politic” – Östlund se centra în jurul politicului și acum 9-10 ani. Ultimul

său film este doar o cristalizare a perspectivei sale, cu mize mai largi, un scenariu mai ambițios și un al doilea Palme D'or binemeritat la Cannes.

9 iunie, de la ora 19:00 /
Cinema Florin Piersic

joi, 15 iunie, de la 21:45 /
Parc Poligon Florești

Adolescență electrică

Laurențiu Paraschiv

Adolescența poate fi o perioadă complicată. Pentru Eva (Daniela Marín Navarro) devine o povară încă și mai greu de purtat atunci când părinții săi divorțează: o decizie luată off-screen, dar ale cărei consecințe le vedem în primele minute, când tatăl explodează într-o criză de furie ce-l aduce pe marginea prăpastiei care cândva a fost o viață de familie. Mama sa, o fostă dansatoare care tocmai a lichidat o moștenire de la o mătușă uitată, se folosește de renovarea propriei locuințe pentru a-și rescrie viața; renunță la bunuri cu aceeași ușurință cu care a renunțat și la soțul ei, spre mâhnirea Evei, care urăște nou instalata disonanță de acasă, cum mama sa interpretează într-un registru imaginar visele surorii mai mici, și cum e comparată peiorativ cu tatăl său. Aceasta își cunoaște tatăl și preferă să petreacă timpul cu el pentru că se aseamănă lui: empatizează cu bărbatul iresponsabil de sub carapacea de nervi, chiar dacă în relația lor Eva pare să fie adultul responsabil. Martin (Reinaldo Amien Gutiérrez), un poet-în-devenire acum lefter și fără locuință, se mută într-un apartament ponosit alături de un prieten, care-i va dezvălui Evei un prim gust al dorinței carnale și dezamăgirii.

Nimic nu e lăsat la voia sorții în acest debut triplu premiat la Locarno (pentru regie și cei doi actori principali). Regizoarea Valentina Maurel are o abilitate fasci-

nantă de a surprinde problemele care au dăunat fundației acestei familii disfuncționale și acea atmosferă deconcertantă caracteristică adolescenței, iar Daniela Marín Navarra navighează rolul Evei cu precizie, transformând vulnerabilitatea rezervată de la început într-o maturitate frapantă. Perspectiva adolescenței împinsă prea repede să preia responsabilități dincolo de anii ei e dublată de de criza existențială prin care trece tatăl ei: tandrețea pe care acesta încearcă să i-o arate e punctată spontan de ieșiri violente ce cresc în intensitate, o atmosferă electrică ce îi copleșește pe amândoi.

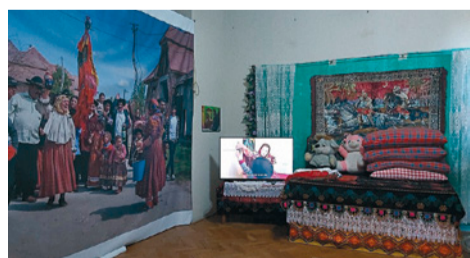
Călătoria Evei de la o casă la alta e și o oportunitate de a explora San Jose, capitala ponosită și totuși fermecătoare a Costa Ricăi, surprinsă debordând de viață de directorul de imagine Nicolás Wong Díaz (care a filmat și multipremiatul film guatemalez din 2019 *La Llorona*), unde bărbații și femeile sunt încă incapabili să-și articuleze propriile sensibilități. Există paralele între urâtenia haotică a orașului și personalitatea neplăcută a tatălui, iar clădirile poartă povești pe pereți, una dintre ele aducând un gust dulce-amăru duetului tată/fiică în final.

9 iunie, de la 21:00 /
Cercul Militar

duminică, 18 iunie, de la 12:15 /
Cinema ARTA

Expoziția „Tokmeala. Îți dau noră, îți dau avere”

Andrea Marton

Expoziția multimedia ilustrează înscrisura romilor cortorari. „Tokmeala. Îți dau noră, îți dau avere” este deschisă publicului în perioada 10-18 iunie în cadrul Muzeului Etnografic al Transilvaniei, strada Memorandumului nr. 21. Organizată de către Muzeul Național al Țăranului Român, expoziția însoțește documentarul

„Pocalul. Despre fii și fiice” de Cătălina Tesăr și Dana Bunesco și va fi vernisată mâine, 10 iunie, începând cu ora 17.

Materialele vizează romii cortorari care trăiesc în sate din proximitatea Sibului și care folosesc termenul de „tocmeală” atunci când se incuscesc. Aceasta are însă o importanță deosebită în viața lor, având dincolo de valențele simbolice, mize economice și politice. Familiile aranjează uniuile pe criteriile de neam, iar dragostea se construiește în timp.

Filmul „Pocalul. Despre fii și fiice” surprinde pentru prima dată în cinema acest univers al romilor care încheie și desfac alianțe matrimoniale în funcție de neam și avere. Proiecția filmului va avea loc în data de 15.06 începând cu ora 12:30, respectiv 16.06 la ora 20:30.

Scrisoare deschisă Radio Pata către cetățenii municipiului Cluj-Napoca

Dragii noștri, după doi ani de Radio Pata și festivalul Khetane, acum ne înhăimăm la ceva și mai mare. Punem pe picioare primul Centrul Comunitar mobil al Pata Râtului și al celorlalte comunități marginalizate ale Clujului. E nevoie de el? DA. Ne-o spun toți din comunitate. Copiii, că au nevoie de un loc pentru joacă și activități afterschool. Tinerii, că au nevoie de un club. Femeile, de un loc de întâlnire. Și toți, de un loc de socializare.

În Pata Rât - cea mai faimoasă infamă pungă de sărăcie a Clujului, locuiesc peste 2500 de clujeni. 1100 sunt copii.

Lucrăm de 10 ani împreună cu marginalizații Clujului (din Pata Rât, Meșterul Manole, Stephenson, sau de oriunde) pentru a întrerupe ciclul sărăciei și vedem

Centrul Comunitar Khetane ca pe un accelerator de particule sociale.

Acesta va funcționa într-un container mobil, expandabil, de 36mp. L-am și cum-părat. Ne-a costat 17.000 euro. Ne bucurăm că am putut face acest efort financiar.

Pentru a-l ține în funcțiune însă, avem nevoie să avem alături comunitatea clujeană. Avem nevoie de tine.

Ai să ne dai un laptop folosit, dar onorabil? Îți mulțumim.

Ai să ne dai bani de-un atelier de două ore în comunitate? De două ori îți mulțumim.

Află cum donezi pe radiopata.ro.

Într-un oraș ca și Clujul, punți de sărăcie precum Pata Râtul, Meșterul Manole sau Stephenson nu ar trebui să existe. Dar ele există. Hai să lucrăm împreună la dizolvarea lor.

● CLOSE-UP JEAN-LUC GODARD

JLG, trei inițiale pentru istorie

Oare să fi aflat Godard, înainte de a se fi hotărât să ne părăsească, în septembrie trecut?

de Magda Mihăilescu

Să fi aflat că studenții de la Ecole des Beaux-Arts din Marsilia, la una dintre lecțiile lui Didier Morin despre *Disprețul*, au sărit să decupleze proiectorul în momentul derulării secvenței cu Brigitte Bardot, întrebându-și retoric partenerul: „Îți plac fesele mele? Dar sânii”? Combatantele

#metoo, visându-se într-un netrăit '68, s-au apucat să „deconstruiască”, în spiritul haotic al zilei, opera celui care toată viața nu a făcut decât să demonteze, sistematic, convențiile înseși ale cinematografului, ale realității, făcând din acest program unul dintre cele mai puternice seismografe ale contemporaneității. Poate a aflat,

poate nu. Nu degeaba un exeget precum André S. Labarthe scria, cu două decenii în urmă: „Dacă cineastii ar ști ce-i așteaptă, ar plânge tot timpul. Godard plânge, el știe ce-l așteaptă”. A spus-o chiar el, încă de la sfârșitul anilor '90, în monumentală sa operă *Histoire(s) du cinéma*: „Ceea ce a murit este cinematograful pe care l-am

cunoscut noi, cel care se întinde de la Griffith până la mine, să zicem. Nu există artă în noul cinematograful pentru că o altă epocă nu există, încă”.

Să fie un „încă” al speranței? La această întrebare dau din umeri. Ceea ce știu este că, la ceasul omagiilor pe care, în acest an, toate festivalurile importante îl aduc celui care și-a câștigat dreptul de a rămâne în istorie drept JLG, solicitată de **AperITIFF** să scriu câteva rânduri, primele mele gânduri despre moștenirea lui Godard, marele creator de forme din care continuă să se înfrupte generații, au fost concurate de amintirea emoțiilor trăite la vederea și revederea amintitei *Histoire(s)*, adevărată ceremonie a cinematografului. Acolo, omul emoțiilor de natură nemilos intelectuală, al extazului livresc, al cinismului de a etala, la vedere, măruntaiele unei arte abia înfiripate, de vreo sută și ceva de ani, m-a făcut să-mi scot batista, ca ultima midinetă la mijloc de telenovelă. Menirea unei istorii a cinematografului este - așa am învățat - să te pună pe drumul cel bun, să te ajute să te descurci, să-ți faci o idee. Mersul, în astfel de cazuri, este unul la suprafață, printre repere. Godard ne aruncă însă în adâncuri, în noaptea istoriei, acolo unde rădăcinile cinematografului se încolăcesc și se pierd printre excrescențele fabuloase ale picturii, acolo unde se retrag de cum se aud sunetele marii muzici, dar se ivesc din nou când este vorba să se ia la întrecere cu cuvintele. Putem continua noi Istoria, cu chipul Nanei din *A-și trăi viața* și lacrimile ei împrumutate din imaginea lui Renée Falconetti din *Patimile Ioanei d' Arc*, al lui Dreyer, cu Belmondo imitându-l pe Humphrey Bogart - „Strașnice, bătrâne Boogie” (*Cu sufletul la gură*). Și am mai putea adăuga tulburătoarea aserțiune cu care se deschide *Disprețul*, reverență pioasă a unui creator dureros de lucid, care adeseori și-a mascat neliniștea în histrionism: „Cinematograful a substituit privirii noastre o lume în armonie cu propriile dorințe”. ■

Virgil Văcăreanu

Alin Muțiu

Mihai Alexandru

Călin Capra

Confortul se construiește cu oameni hotărâți și pricepuți. În filmul nostru există mii de asemenea meșteri, cărora le mulțumim!

CEMACON

Fotografiile din acest poster au fost realizate pe șantiere cu meșteri autentici aflați la lucru. CEMACON este un brand de acțiune din 1969.

cemacon.ro

EROI ÎN ACȚIUNE

Arborele de plută – străinii locului

Ion Indolean

Undeva într-un sătuc catalan, Elena și Iván ajung cu gânduri mari: așteaptă primul copil și speră la o existență rurală idilică. E o zonă pe cât de frumoasă, pe atât de dură. Aici se trăiește greu din exploatarea stejarului de plută. Obişnuiți cu viața molcomă barceloneză, sunt loviți de această nouă realitate coordonată după alte nevoi. Cu toate că Elena e moștenitoarea casei care necesită renovări, Iván pare cel mai implicat: începe munca pe noua lor plantație, dar se simte copleșit de la-nceput. Ei sunt singurii actori profesioniști (Vicky Luengo și Pol López), ceea ce oferă un cadru autentic guvernat după un limbaj specific – atât cuvântul cât și postura diferă, e de fapt o altă lume populată de oamenii locului, duri, hârșăiți. Conflictul apare astfel rapid: Elena nu pricepe inițial unde a ajuns și conștientizează poate prea târziu schimbarea

petrecută iute în conștiința partenerului ei. Aterizată cu un aer lejer și idealist, pentru ea adaptarea rămâne imposibilă – devine astfel relevantă secvența de la început, din chiar prima zi a lui de lucru, când ea nu îi înțelege dorința de a ajunge primul la muncă, înaintea angajaților: este o chestiune de principiu, pe care însă o vede numai Iván; încercarea lui de a-i câștiga pe localnici îi aruncă în aer relația intimă. Aflat la debut în lungmetraj, regizorul Mikel Gurrea intră automat în liga celor mari (cu două premii la San Sebastián), (o)punând o diferență de optică transformată rapid în conflict cultural plin de ură și remuşcări.

► **vineri, 9 iunie, 18:00 / Casa de Cultură a Studenților ◀**
 ► **sâmbătă, 10 iunie, 12:15 / Cinema Victoria ◀**

Al treilea Război Mondial – tulburător

Ion Indolean

Cinematografia iraniană este de ceva timp noul *big thing* la cele mai mari festivaluri din lume. În orice selecție veți găsi minim o propunere din această țară. Filmele sunt deseori dificile, greu de înțeles, date fiind diferențele culturale și necesită o deschidere pe care nu suntem mereu dispuși să o oferim. *Al treilea Război Mondial* nu face excepție și se legitimează drept un demers intens, serios și pe alocuri chiar tragic. Shakib e un zilier fără adăpost care și-a pierdut soția și fiul în urma unui cutremur. Acum are o relație cu Ladan, o femeie surdo-mută. Șantierul pe care lucrează se dovedește a fi platoul de filmare al unui film despre atrocitățile naziste. Aici primește șansa nesperată a unui nou început: rol în film, casă și o anumită relevanță socială.

Când Ladan află și îi cere ajutorul, îl pune într-o situație disperată: el trebuie să aleagă – o ascunde (ar putea pierde tot) sau nu? În acest context, filmul pune atât o problemă generală, a solidarității, cât și una imediată, a traiului la limita sărăciei într-o țară cufundată în totalitarism, cenzură și frică. Premiata pentru cel mai bun rol la Veneția, protagonistul Mohsen Tanabandeh are aici o prestație tulburătoare: camera îl urmărește îndeaproape, constant, până când simțim că e prea mult; că tensiunea și grijele sunt prea mari. Pe neașteptate, ele ne-au fost transferate și acum le trăim la rândul nostru.

► **vineri, 9 iunie, 16:30 / Cinema Florin Piersic ◀**
 ► **luni, 12 iunie, 12:30 / Cinema Victoria ◀**

Sidney Lumet – adevărul lui

Regizorul american sondează vitalitatea New-York-ului de secol XX.

de Ion Indolean

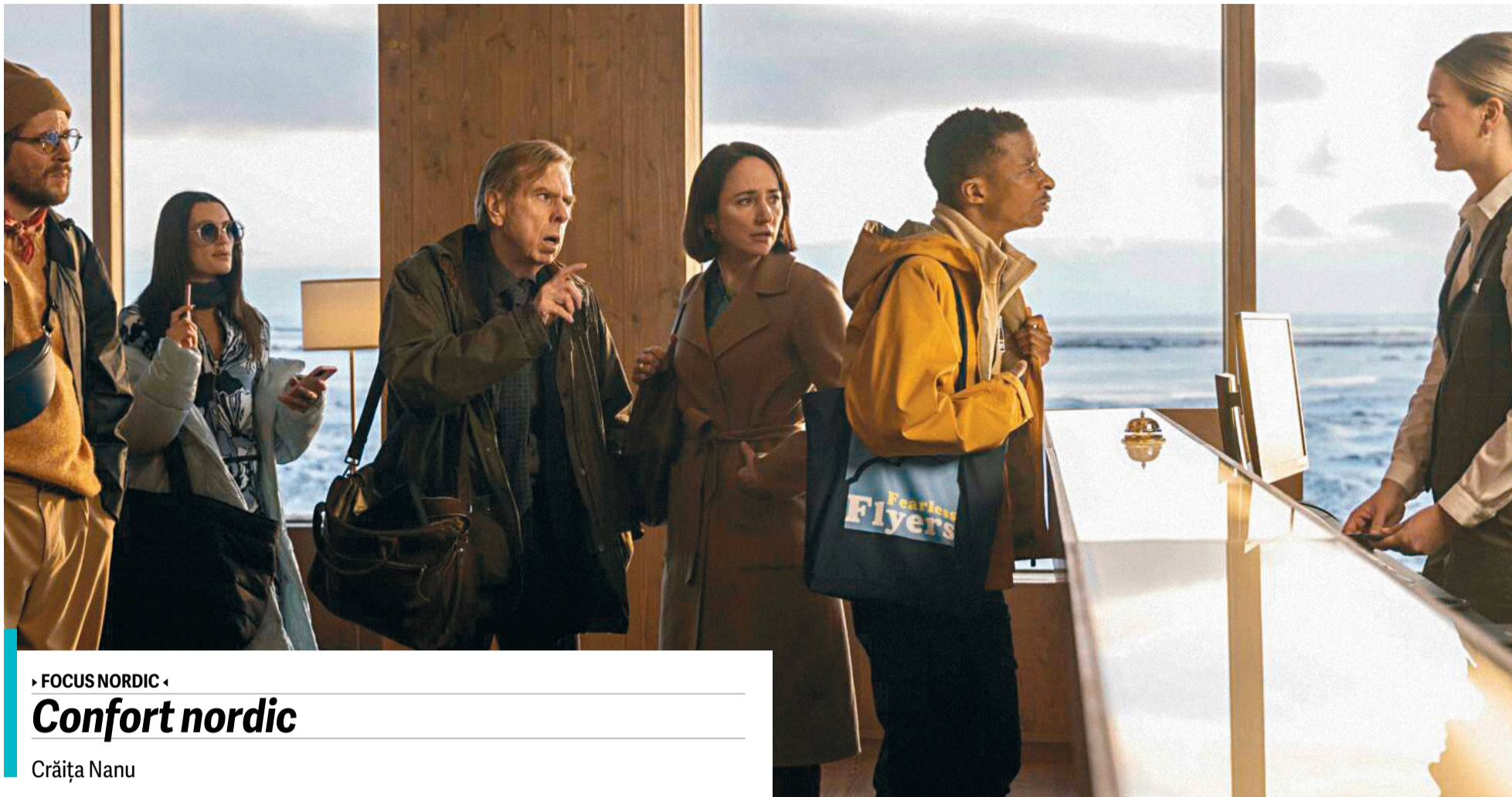
E greu să faci o selecție Sidney Lumet fără să omiți ceva. Fiecare film al său reține o mare dilemă a contemporaneității: corupție, înstrăinare, negocierile adevărului... Ele provoacă răni adânci și totodată vindecă. Au această capacitate de a fi două lucruri opuse în același timp: problemă și soluție, viață și moarte. Lumet privește oameni furioși, supărați pe ce se întâmplă în jurul lor, și vorbește despre manipulare cu mult înainte să devină un subiect la modă. Ne invită într-o lume zbuciumată a ecranului (de TV, dar nu numai) și arată degradarea pe care o suferă chiar și cei care consideră că ar controla situația.

Americanul cântărește adevărul, îl întoarce pe toate fețele și îl chestionează: ce e de fapt și cine îl deține? În *12 oameni furioși* (1957) și *Decizie limită* (1964) opune două poziționări și (se) întrebă dacă și cu ce cost ne putem da complet pe mâna procedurilor: sunt ele perfecte și imbatabile? Dacă primul se referă la felul cum adevărul devine un produs traficabil în sânul unui juriu însărcinat să stabilească vinovatul unei crime, al doilea interoghează ceva ce acum e din nou fierbinte: amenințarea unui război nuclear. Sunt ambele procese lungi și dureroase în care pionii își pierd ireversibil bucăți de suflet în tentativa de a impune propria versiune a realității. Lumet ne spune că adevărul nu e întotdeauna colectiv. Uneori funcționează mai convingător individual: în *Serpico* (1973) și *După-amiază de*

câine (1975), Al Pacino interpretează două roluri emblematice și, chiar dacă aflate în opoziție (tâhar, polițist), de fapt atât de similare: portretul dureros al disperării celui care se simte abandonat de sistem. Este o temă recurentă în conștiința lui Lumet, pe care probabil cel mai concret o zgândărește în *Rețeaua* (1976), unde un știrist de la postul fictiv UBS află că va fi concediat. Vestea îl transformă într-un excentric: cu o ultimă tentativă de a ieși în evidență, anunță că peste o săptămână se va sinucide în direct. Ratingurile explodează! Filmul anticipează atât de exact nașterea posturilor senzaționaliste de tip Fox News, încât această premoniție e aproape înfiorătoare: scandaluri, regula celui care urlă mai tare, fake news, minciuni, manipulări. Pe neașteptate sintagma *e adevărat pentru că a zis la TV* devine chestionabilă și o stare cumplită de paranoia ajunge să ne învăluie: în absența integrității celor patru puteri în stat, pe cine mai putem crede? *Viața pe fugă* (1988) vine ca o incununare a setului prezentat la TIFF. Tragicul River Phoenix (o supradoză urma să îl omoare la doar 23 de ani pe fratele lui Joaquin) apare ca protagonist adolescent într-o poveste despre spaimă, traumă și dedublare – consecvent, Lumet arată o lume unde cuvântul de ordine rămâne *supravegherea* individului. Urmărindu-i cariera, simțim o realitate cumplită: nedreptatea regulilor ține această lume, vorba americanului, *în line*. Costurile? (În)frângerea personală a fiecăruia dintre noi... ■

● CLOSE-UP SIDNEY LUMET

► FOCUS NORDIC ◀

Confort nordic

Crăița Nanu

Anxietatea este o tulburare la modă astăzi, iar regizorul islandez Hafsteinn Gunnar Sigurðsson se joacă cu asta timp de puțin peste o oră și jumătate de roller-coaster, din care toată lumea iese ciufulită la final. *Confort nordic*, primul său film în limba engleză, nu te bagă înăuntrul psihicului anxios, ci te lasă afară, să privești comportamentele generate de spaima crescândă cu plăcerea unui voyeur care, dacă mai și știe un pic ce poate acest re-

gizor la nivel de rostogolire situații, înțelege că fiecare exagerare este doar începutul. Povestea e deschisă de Sarah, om de afaceri reputat, cu o relație nouă mișto, care pare că are totul sub control, mai puțin frica de zbor. Sarah se încurcă în minciuni încercând să ascundă asta și sfârșește în aeroport, în compania unui grup deloc eterogen de anxioși, toți parte a unui program exclusivist de înlăturare a fricii de zbor... prin zbor. Ca orice anxietate care se

respectă, frica de zbor pe timpul zborului nu se compară cu frica de zborul care urmează. Iar când un zbor este catastrofal, al doilea amenință să întârzie și punctul de stație este Islanda acoperită de o furtună de zăpadă, reacțiile se reduc la flight, fight, freeze, într-o ordine la fel de imprevizibilă ca întreaga poveste. În afară de reprize incontroabile de râs, după *Confort Nordic* veți rămâne cu începutul unui decalog. Nu de alta, dar la anxioși e mai greu

cu învățămintele. 1. Atenție la revelațiile pe timp de anxietate, posibil să aibă repercusiuni pe termen lung. 2. Să nu te încrezi niciodată într-un anxios bătrân, mai ales dacă este și veteran de război. 3. Nu subestima niciodată puterea me-too-ului într-o negociere cu o anxioasă. Și poate cea mai importantă: atenție mare, anxietatea se ia.

► Vineri, 9 iunie, 20:45
Piața Unirii ◀

ROȘUL
ESTE
CULOAREA
PASIUNII TALE?

CAMPARI
SPONSOR
TIFF. 22
Transilvania International
Film Festival Cluj-Napoca 9-18.06.2023

18+ CONSUMĂ CAMPARI ÎN MOD RESPONSABIL

► FOCUS NORDIC ◀

Apolonia, Apolonia

Crăița Nanu

„The only way out is to be really good”. Doar că valoarea este definită și definibilă de exterior și nu tu decizi când sau unde te naști. Poate că destinul Apoloniei Sokol ar fi fost altul, dacă nu ar fi fost copilul unor părinți boemi, ce dețineau și locuiau în clădirea unui teatru din Paris. Mai întâi, Apolonia a crescut printre artiști. Apoi, după ce părinții s-au despărțit, s-a mutat în Danemarca, țara natală a mamei sale, pentru a reveni în casa teatru din Paris la 18 ani. Acolo o găsește regizoarea Lea Glob atunci când caută primul ei subiect pentru un documentar portret. Apolonia este această pictoriță care trăiește într-un teatru, o viață total boemă, înconjurată de artiști și activiști de toate felurile și adorată de toți. Suntem în zona de artă independentă și haotică - cu bani puțini, proteste multe și o pasiune ce înconjoară fiecare moment. Regizoarea o urmărește pe Apolonia - care studiază la Academia Beaux Arts și despre care profesorii spun că atitudinea ei e mai bună decât tablourile pe care le face - timp de 13 ani. Timp în care tânăra învață multe.

Cum ar fi că fiecare dintre noi este dator în primul rând să se salveze pe sine (o lecție învățată greu, ce se datorează prieteniei cu activista ucrainiancă Oxana Shachko). Sau că nu vei putea niciodată să mulțumești pe toată lumea și cheia e să continui să te mulțumești pe tine și să nu renunți (lecție luată din examenele de școală și multiplele expoziții prin diverse orașe ale lumii). Și nu în ultimul rând, că deciziile de viață și luptele personale e bine să pornească din tine fără să te acopere complet. În lungul parcurs al unui proiect ce generează o strânsă prietenie, cele două poluri de creație (regia și pictura) se unesc într-o surprizătoare și minunată pledoarie pentru dragostea și chinurile creatorilor de orice fel. Picturile Apoloniei pot sau nu să placă, dar portretul înfățișat de acest documentar își merită locul în orice muzeu.

► Vineri, 9 iunie, 20:00 /
Cinema Victoria ◀
► Luni, 12 iunie, 21:30 /
Muzeul de Artă ◀

Gândire și imaginație.

Cariera lui Timothy Spall

Actorul britanic este unul dintre invitații speciali ai TIFF.22 și va fi distins cu Premiul pentru întreaga activitate la gala de deschidere.

Bogdan-Andrei Lungu

Aici își găsește începutul cariera de succes a actorului englez. Totul a început printr-o confuzie între două lumi complet diferite. Din confuzie a ieșit o carieră națională (UK) și internațională de succes, Spall jucând în peste 150 de roluri de film și în televiziune. Artele au câștigat.

Cariera actoricească a lui Timothy Spall a evoluat de la un prim rol al Leului cel Ericos din *Vrăjitorul din Oz* în timpul liceului, până la a fi numit Ofițer al Ordinului Imperiului Britanic de către Regina Elisabeta a II-a, în anul 2000. Spall și-a făcut prezența atât de resimțită în societatea britanică, încât a primit unul dintre cele mai înalte onoruri și simboluri ale aprecierii din partea monarhiei britanice. De la confuzie la cavalerie, iată o progresie de o raritate pe măsura actorului.

„Eram confuz. Nu știam dacă să mă duc în armată sau la facultatea de arte”, mărturisește Timothy Spall pentru BAFTA GURU.

Născut în 27 februarie, 1957, crescut în Londra, într-o familie de muncitori (*blue-collar*). Timothy Spall a avut multe sușuri și coborâșuri în cariera lui, jucând teatru, televiziune și film. Este cunoscut în țara lui natală pentru interpretările sale de succes, în mod notabil *Secrete și minciuni* (*Secrets & Lies*, 1996) și *Cu susul în jos* (*Topsy-Turvy*, 1999), care i-au adus două nominalizări BAFTA.

În 2014 a primit premiul pentru cel mai bun actor la Festivalul de la Cannes pentru rolul său ca protagonist în biografia mărețului și excentricului pictor J.M.W. Turner, în filmul *Mr. Turner* (2014), în regia lui Mike Leigh. Spall a acceptat premiul, într-un stil caracteristic atât lui, ca individ, cât și caracteristic pentru rolurile sale de-a lungul anilor. Primind premiul, Spall a declarat pentru Cannes, cu referință la rolurile sale secundare: „Am petrecut mult timp fiind domnișoara de onoare. Aceasta este prima dată când am fost mireasa”.

Pentru publicul românesc, Timothy Spall este mult mai cunoscut ca vrăjitorul om-șobolan Peter Pettigrew, din filmele *Harry Potter*. Râsul chițăit, fața de șobolan și vocea grosolană a lui Pettigrew au rămas imprimate în imaginația generațiilor de tineri pentru care seria *Harry Potter* a fost una din poveștile copilăriei.

Spall a transformat rolurile secundare pe care le-a jucat în roluri de-a dreptul memorabile. Multe titluri asociate cu numele lui pot compune o adevărată radiografie exhaustivă a unei vieți pe marele ecran.

„Nu e doar despre tine” spune același Timothy Spall, vorbind despre actorie ca fiind un proiect colectiv, o dinamică actor-public care trebuie respectată cu mare strictețe. „Uite, toată lumea e nesigură. Toată lumea e speriată”, ne spune Spall, îndrumându-ne spre gândire și imaginație ca soluții pentru aceste nevroze. Cariera și personalitatea sa s-au remarcat exact prin aceste două elemente esențiale: gândire și imaginație. ■

Masterclass cu actorul Timothy Spall

Andrea Marton

Seria de întâlniri din cadrul programului Masterclass de anul acesta (**TIFF.22**) este deschisă de actorul britanic Timothy Spall, gata să își împărtășească experiența de peste 40 de ani în lumea filmului, în conversație cu directorul artistic al festivalului, Mihai Chirilov.

Evenimentul are loc mâine, 10 iunie, începând cu ora 10:30, la Radisson Blu Hotel, Aleea Stadionului nr. 1. Intrarea este deschisă publicului în limita locurilor disponibile, având prioritate invitații acreditați, respectiv presa.

Timothy Spall, în vârstă de 66 de ani, este cunoscut pentru interpretarea a mai mult de 150 de roluri pe marile și micile ecrane. După un rol în piesa „Vrăjitorul din Oz” într-un spectacol la școală, Timothy s-a alăturat Teatrului Național de Tineret din Rega-

tul Unit. Acesta a debutat mai apoi în 1979 în filmul *Quadrophenia*. Printre cele mai cunoscute producții din care a făcut parte se numără blockbusterul *Vanilla Sky* (2001) unde a jucat alături de Tom Cruise, *Ultimul samurai* (2004), *Harry Potter și prizonierul din Azkaban* (2004) în rolul vrăjitorului Peter Pettigrew, respectiv *O serie de evenimente nefericite de Lemony Snicket* (2006).

Nominalizat de multiple ori la premiile BAFTA și câștigător al premiului pentru cel mai bun actor în cadrul Festivalului Internațional de Film de la Cannes în 2014, Spall va primi Premiul pentru Întreaga Activitate (The Lifetime Achievement Award) în cadrul ediției TIFF de anul acesta. ■

► sâmbătă, 10 iunie, ora 10:30 / Hotel Radisson Blue ◀

Contul tău când vede
că iar vrei să comanzi ceva.

DESCARCĂ DE PE
Google Play

Descarcăți de pe
App Store

Recomandările lui Mihai Chirilov

„Orice film, indiferent de conținut, poate deveni o armă politică, depinde de context și de abilitatea și interesul celui care-l instrumentează pentru a corespunde unei agende”, spune Mihai Chirilov, directorul artistic al Festivalului de Film “Transilvania”, în clasicul interviu de recomandări cinematografice din cele zece zile de festival.

INTEROGATIV

de Laurențiu Paraschiv

Afirmația lui stă mărturie unei epoci care ne găsește tot mai radicalizați și despărțiți de cuvinte. Rămâne să găsim în povești puterea de a nu ne depărta definitiv de umanitate. Și unii de ceilalți.

Campania de imagine din acest an vorbește despre dragoste, și mai ales dragostea pentru cinema. Care dintre titlurile din acest an, în afară de suspectul de serviciu, *Casablanca*, pledează pentru o iubire ca-n filme?

Campania creată de partenerii noștri de la Leo Burnett funcționează pe mai multe niveluri. Vorbește despre dragoste, dar și despre memorie cinefilă și o anume formă de obsesie pentru cinema – bolnăvicioasă, dar totuși benignă. Despre filmele care rămân cu tine, ca un marker al propriei personalități sau deveniri. Sau despre filmele care rămân, pur și simplu. În mod ciudat însă, filmele de (sau despre) dragoste sunt din ce în ce mai rare în cinema-ul de astăzi, de parcă un asemenea demers ar deveni expresia unei slăbiciuni auctoriale sau frivolități nedemne de lumea actuală în care trebuie să dai dovadă de conștiință socială sau apartenență la cauzele fierbinți ale zilei. Există totuși câteva excepții, cum ar fi *Liniște-n furtună*, o mică bijuterie bască din **Competiție**, un love story jazzy, minimalist și totuși sofisticat, filmat în alb-negru într-un San Sebastian străin de pitorescul – altminteri delicios – al locului (în paranteză fie spus, este un film care, din motive personale, va rămâne cu mine pentru totdeauna, ca un entry în propriul meu jurnal intim). Sau suedzul *100 de anotimpuri* din competiția **What's Up, Doc?**, un hibrid pe muchie de cuțit în care ficțiunea se folosește de documentar pentru a închide, terapeutic, o poveste de dragoste imposibilă. Dar dacă vorbim despre acele titluri care rămân, cum e *Casablanca*, programul TIFF-ului din acest an oferă trei alți clasici de referință despre care putem combate până târziu în noapte cât de justă ar fi astăzi marcarea lor cu tagul #lovestory: *Cu suflul la gură* (din **Close-up Godard**); *Născuți asasinii* (din **Close-up Oliver Stone**); și *Ultimul tango la Paris* al lui Bertolucci, readus în atenție printr-o proiecție specială în versiune restaurată. Festivalul, să nu uităm, este și un catalizator pentru întâlniri providențiale, aici s-au născut de-a lungul a mai bine de 20 de ediții, veritabile povești de dragoste între tiffari. Se poate spune așadar, parafrazând ultima replică din *Casablanca* a lui Humphrey Bogart, că TIFF-ul poate fi „începutul unei frumoase prietenii”.

Cinci dintre cele douăsprezece filme din competiție sunt regizate sau co-regizate de femei. S-a pus vreodată problema parității de gen sau așa s-a nimerit, pur și simplu?

Așa s-a nimerit – și cred că e cel mai bine așa. Mi se pare excesiv să reglementezi un demers artistic prin criterii care eludează calitatea și talentul. Știu, de pildă, de existența unui manifest cu abreviere contabilă din decada trecută, 50/50/2020, care promova paritatea de gen până în 2020 și la care s-au raliat, oportunist, zeci de festivaluri. N-am avut curiozitatea polițienească de a verifica dacă misiunea lor a fost îndeplinită (ceva îmi spune că nu), dar cineva a avut grijă să-mi suneleze

Manticora

Ce mașinărie fantastică!

triumfal că, fix în 2020, competiția TIFF-ului bifa cu brio la acest capitol. N-am luat-o ca pe o victorie, pur și simplu așa a picat. E mai bine când astfel de lucruri se întâmplă organic, fără agendă. În plus, cel puțin două regizoare m-au întrebat atunci dacă locul lor în competiție se datorează noii „directive” sau meritului artistic. E lesne de imaginat ce răspuns și-ar fi dorit să audă și am avut, o dată în plus, dovada felului în care o inițiativă aparent laudabilă poate eroda orgoliul personal și încrederea în propria valoare.

Festivalul, să nu uităm, este și un catalizator pentru întâlniri providențiale, aici s-au născut de-a lungul a mai bine de 20 de ediții, veritabile povești de dragoste între tiffari.

E clar de ce avem un **Close-up Jean-Luc Godard**, dar de ce **Close-up Sidney Lumet** tocmai acum, înainte de centenarul de anul viitor? Cum a apărut ideea? Ca să fiu sincer, nu știam că centenarul Sidney Lumet este anul viitor. Ideea de a-l face anul ăsta mi-a venit o dată ce am aflat de retrospectiva asamblată în octombrie trecut de Festivalul *Lumière* din Lyon, organizat de Thierry Fremaux. Lumet e unul dintre cineaștii mei favoriți, iar majoritatea filmelor esențiale din filmografia lui deveneau practic disponibile peste noapte în copii restaurate (de la *12 oameni furioși* la *După-amiază de câine* și cultissimul *Rețeaua*, teribil de actual și astăzi – mai ales astăzi). De ce să mai las pe mâine ceea ce pot face azi? În plus, aveam deja în minte o altă idee de centenar pentru 2024.

Deși există cineaști evidențiați și în afara retrospectivelor mari (Oliver Stone și György Fehér, de exemplu), secțiunea 3x3

lipsește. Va reveni în viitor sau e o schimbare definitivă? Cât de important e pentru un festival mare să se reinventeze de la an la an?

Secțiunea de mini-retrospective **3x3** este o constantă în programul TIFF-ului încă de la prima ediție. E un soi de comprimat care fie revelează cineaști care au reușit într-un timp foarte scurt să se impună, fie cineaști consacrați încă activi al căror parcurs îl punctăm prin trei repere esențiale de la începuturi și până astăzi, fie cineaști care nu mai sunt printre noi, dar care merită descoperiți de o generație care nu e familiară cu opera lor. Nu vom renunța la **3x3** atât de ușor, dar nici blocați obtuz în propria grilă de program nu suntem – drept care am decis să suspendăm temporar secțiunea anul ăsta pentru simplul motiv că aveam deja trei retrospective de autor (Godard, Lumet și Oliver Stone). Altminteri da, e important ca festival să te reinventezi și să vii cu lucruri noi de la o ediție la alta – cu atât mai mult într-o lume care pare deja programată să-și schimbe telefonul o dată la doi ani, pe un model mai performant.

Dacă de obicei aveam un **Focus** pe o anumită țară, anul acesta, **Focus Nordic** aduce în atenția noastră nu mai puțin de cinci țări. Cât de mare a fost provocarea în ceea ce privește procesul de selecție și ce nu ar trebui să ratăm?

Provocarea a fost aceea de a vedea mai multe filme și de găsi acele particularități specifice celor cinci țări (Suedia, Islanda, Danemarca, Finlanda și Norvegia) pe care

altminteri tindem să le grupăm artificial sub una și aceeași umbrelă nordică. Colega mea de program Crăița Nanu a gestionat admirabil această selecție consistentă și extrem de variată, dublând recolta de filme recente cu câte o trufanda de colecție din arhiva de aur a fiecărei țări. De neratat ar fi suedzul *Ce mașinărie fantastică!*, un colaj compulsiv de clipuri care retrasează istoria Imaginii (de la prima fotografie făcută vreodată până la reel-urile virale de pe TikTok de astăzi); bomba calorică de incorectitudine politică din danezul *Di-nastia dulce*; neconvenționalul biopic norvegian *Munch*, în care faimosul artist este interpretat de o actriță și trei actori (unul dintre ei fiind protagonist în segmentul ambientat în Berlinul contemporan); comedia neagră islandeză în alb-negru *La drum cu mama*; și finlandezul *Compartimentul 6*, distins cu Grand Jury Prize la Cannes în 2022. Cât despre bijuteriile de arhivă, filmul de absolență al lui Lars von Trier, *Forme de eliberare*, e un must, iar islandezul *Povestea unei crime* – o bizarerie bunueliană pentru cinefilii aventuroși.

Ai spus la conferința de presă că filmul românesc nu e la un nivel tocmai gro-

zav. Cum arată selecția ZFR anul acesta și de ce ar avea nevoie filmul românesc pentru a reveni pe culmile recunoașterii internaționale?

Au fost în jur de 50 de lungmetraje înscrise pentru **Zilele Filmului Românesc**, dintre care mai puțin de jumătate au fost finalmente selecționate. Număr record de candidați – probabil irepetabil în anii următori. Am avut impresia că sunt blocat în trafic, în zgomot asurzitor de claxoane. Senzația generală a fost una de haos, de degingoladă de idei. Unele bune, chiar foarte bune, dar slab sau prea cuminte executate, rareori împlinite. Există obligațiile întoarceri în trecutul comunist, mi se par binevenite – subiectul e departe de a fi epuizat și just reprezentat în cinema. Există filme care se agață oportunist de cauze sau subiecte la modă, dar care nu întotdeauna reușesc să puncteze și la alte categorii. Există un flirt din ce în ce mai vizibil cu convențiile filmului de succes la public, dar nici aici pasența nu e garantată. Cred că tocmai această presiune a recunoașterii internaționale dăunează, pentru că imprimă în autorii de cinema o nesiguranță accentuată legată de subiectele pe care trebuie să le abordeze pentru a găsi finanțare și validare instant. Piața internațională e mai imprevizibilă ca niciodată. Sunt atât de multe necunoscute în această ecuație încât singura soluție e să crezi cu adevărat în filmul pe care vrei să-l faci. Restul e loterie.

Anul acesta lipsesc din selecție și filmele din Ucraina, și cele din Rusia. Ai putea spune că vorbim totuși de o selecție încărcată politic?

Lipsesc filme nu doar din Rusia și Ucraina, ci și din multe alte țări pe care n-o să le înșir aici. Faptul că anul trecut s-a întâmplat taman pe dos nu înseamnă că selecția de atunci s-a dorit una încărcată politic. Unii așa au văzut-o. Personal, evit astfel de poziționări. Ele nu fac decât să avarieze discursul despre cinema și să

Pedeapsa

deturneze atenția spre un alt tip de conflict de idei echivalent cu un duel armat. Pe de altă parte, ce mai înseamnă azi un film politic, în condițiile în care până și un inofensiv clip cu pisici de pe Instagram poate deveni un pretext de răfuială și segregare? Orice film, indiferent de conținut, poate deveni o armă politică, depinde de context și de abilitatea și interesul celui care-l instrumentează pentru a corespunde unei agende. Mi se pare trist atunci când despre un film altminteri brilliant ajunge să se vorbească doar în hashtaguri convenabile. Probabil că dacă aș fi PR & marketing manager, aș gândi altfel.

Dintre toate evenimentele din festival, pe care îl aștepti cu nerăbdare?

„Of all the gin joints in all the towns in all the world, she walks into mine.” Ca un pasionat colecționar și consumator de gin ce sunt, abia aștept să aud această replică celebră pe ecranul din Piața Unirii.

În încheiere, filmele preferate din selecția TIFF.22?

Într-o ordine aleatorie, la pachet și cu scene preferate: *Manticora*, probabil favoritul meu absolut din tot TIFF-ul, fascinant și amuzant de inconfortabil (*big like* Carlos Vermut); coregrafia relațiilor de familie și umorul cinic din *În familie* și *Mangal*; nebulia jubilară, fără plasă de siguranță și explicită sexual, din *Ars de soare*, în care Cioran devine lectură de plajă; *Criticul*, documentarul despre Carlos Boyero, provocatorul și incomodul critic de cinema pe

care Almodovar a vrut să-l canceleze; *Măsuța de cafea*, al cărui diminutiv drăguț din titlu n-ar trebui să vă păcălească, dimpotrivă; *Pedeapsa* lui Matias Bize, filmat dintr-un singur cadru și cu cel mai sfâșietor, riscant și totuși adevărat discurs despre maternitate; finalul năucitor de angosant din *Regula 34* și cel din *Vizez electric* – pur și simplu perfect!; aerul carverian al poveștilor din *Sauna secretelor*; masterclass-ul de regie din thriller-ul claustrofobic *Viza de intrare*; ineditul și spectaculosul documentar *Insula lui Knit*, filmat într-un joc video de tip *survival* (*big Wow!*); și nu în ultimul rând, poveștile din filmul-surpriză al acestei ediții, *MMXX*, un veritabil pandemoniu pandemic pe care Cristi Puiu a avut inspirația temerară de a-l filma la cald în cea mai neagră perioadă din istoria recentă. ■

TIFF.22
Transilvania Internațional
Film Festival Cluj-Napoca 9–18.06.2023

O COMEDIE POLITICO-FANTASTICĂ

S-A FURAT O BOMBĂ

Ion Popescu-Gopo, 1962

Casa de Cultură a Studenților
Sâmbătă, 17 iunie, 19:30

Muzică originală
ALEXEI ȚURGAN

Interpretare
ROMANIAN FILM ORCHESTRA

sub bagheta dirijorului
TIBERIU SOARE

100 ANI DE GOPO

BILETE PE: TIFF.EVENTBOOK.RO | [TIFF OFFICIAL APP](http://TIFF.OFFICIALAPP) | TIFF.RO

TIFF

Un film care te inspiră e o adevărată experiență

Pentru mai multe experiențe premium, înscrie-te pe priceless.com și accesează ofertele exclusive.

► VA URMA ◀

Ferma de trol

Oana Balaci

„Cel care se luptă cu monștrii, să ia aminte, să nu devină el însuși un monstru.” Avertismentul lui Nietzsche este încă de actualitate, în special în cazul miniseriei lituaniene *Troll Farm*, regizate de Ernestas Jankauskas. Creat de Martynas Mendelis, Domante Urmonaite și Gabija Siurbyte, și având-o pe cea din urmă în rolul principal, serialul format din cinci episoade este la momentul actual cel mai ambițios proiect de acest fel din Lituania, propunându-și să poziționeze televiziunea autohtonă pe harta internațională.

Troll Farm pleacă de la fenomenul omonim tot mai întâlnit în politică, anume realizarea de conturi false pe rețelele sociale pentru a răspândi informații greșite și discurs hărțuitor la adresa anumitor minortăți sau partide politice. Pe scurt, acțiuni care au ca scop să dezbinе anumite comunități. Protagonista miniseriei este Ana, o „divă” inteligentă și ambițioasă, care este transformată în țap ispășitor și concediată pe nedrept după ce compania pentru care lucrează, Melta Cosmetics,

realizează că unul dintre rujurile lor este mortal. Mai mult decât atât, soțul ei pleacă împreună cu fiica lor din casa în care locuiesc. Ana nu își plânge de milă. În schimb, se mută într-o fermă adevărată și dezvoltă un plan pentru o fermă de trol, prin care să se răzbune pe managerul companiei și își salveze reputația.

Însă tot Nietzsche afirmă și că „De privești îndelung abisul, află că și abisul îți scrutează străfundul sufletului”. Iar ea pare că pierde acest aspect din vedere, încetul cu încetul...

Într-o stilistică ce îmbină deopotrivă cultura occidentală a consumerismului și tradiționalismul mediului rural din est, *Troll Farm* prezintă o poveste despre dezumanizarea progresivă a unei femei oneste și corecte, care a fost în locul nepotrivit la momentul nepotrivit.

► vineri, 9 iunie, ora 22:00 /
UBB Open Air ◀

► sâmbătă, 10 iunie, ora 14:45 /
Universitatea Sapientia ◀

► SUPERNOVA ◀

Sindicalista

Oana Balaci

„Poți crede că poți să schimbi lumea, dar prețul e mare” este citatul care caracterizează cel mai bine *The Sitting Duck*, aflat în selecția oficială a Festivalului de Film de la Veneția 2022. Thriller-ul politic, în regia lui Jean-Paul Salomé, expune în culori saturate povestea reală a lui Maureen Kearney, atacată în propria casă fiindcă a devenit incomodă pentru superiorii ei și apoi acuzată că și-ar fi înscenat propriul viol. Însuși numele filmului în limba engleză este foarte sugestiv, întrucât denotă o persoană lipsită de apărare în fața unui pericol.

Drama alertă este împărțită pe mai multe perioade de timp, începând cu anul 2012 - când „sindicalista de la Areva” află că noul manager al companiei a încheiat o înțelegere secretă care ar lăsa patru mii de angajați fără loc de muncă. Acțiunea filmului se finalizează în 2018, odată cu sfârșitul ultimului proces.

Regizorul construiește suspansul încă din scena de debut, în care menajera lui

Maureen povestește cum a găsit-o în sub-sol, legată de scaun, cu leziuni evidente ale corpului. Apoi faptele ne sunt prezentate în ordine cronologică, cu ajutorul unei camere de filmat dinamice. Narațiunea devine tot mai înfricoșătoare pe parcurs, iar protagonista ajunge „vinovată azi fiindcă a fost o victimă ieri”, așa cum afirmă unul dintre personaje. Și fiindcă nu a fost o victimă „bună”, care să se zbată și să strige. Fiindcă a paralizat.

Cu Isabelle Huppert într-o interpretare fără cusur a protagonistei și cu câteva accente feministe, *The Sitting Duck* vorbește despre puterea de a continua să lupti pentru o cauză și pentru numele tău chiar și atunci când tot universul pare împotriva ta.

► vineri, 9 iunie, ora 15:00 /
Cinema Victoria ◀

► sâmbătă, 17 iunie, ora 21:15 /
Casa de Cultură a Studenților ◀

TAROM ROMANIAN AIR TRANSPORT

TIFF.22
Transilvania International Film Festival

Pur și simplu
CINEMATIC

TAROM transportator oficial TIFF

TIFF.22 educa TIFF

MINI-CINI
CINEMATOGRAF GONFLABIL PENTRU COPII

10-18 IUNIE | 12-17 | IULIUS PARC

CINEMA INSUFLABIL

Cătălin Ștefan Mîndru „Inspiră, zâmbește, și nu uita să expiri”

10 actori de teatru sunt prezentați anual, în cadrul TIFF, profesioniștilor din lumea filmului și publicului. Programul **10 pentru FILM la TIFF** își propune să promoveze figuri noi în filmul românesc și îi vizează pe actorii care nu au avut până acum șansa afirmării în cinema.

a consemnat: Luana Popa.

Credit foto: Sabina Costinel

Cei 10 selecțai pentru ediția a 12-a a programului sunt: Costi Apostol și Mădălina Mușat (Sf. Gheorghe), Andrada Balea (Cluj), Christine Cizmaș și Ana Maria Cojocaru (Timișoara), Cătălin Ștefan Mîndru (Suceava), Marcela Motoc, Camelia Pintilie și Vlad Ionuț Popescu (București), Sara Pongrac (Focșani, Turda, Cluj).

Cătălin Ștefan Mîndru (43 ani), aproape contabil înainte de a fi absolvent al Universității de Arte Târgu-Mureș, este în prezent actor angajat la Teatrul Municipal Matei Vișniec, Suceava. Fotografia de teatru Luana Popa spune despre el: „contaminează cu entuziasm, cu energie. E un om mare care iubește să (se) joace, și (se) joacă cu seriozitatea de care doar un copil e capabil”. Tot ea i-a pus câteva întrebări:

Care e acum „lupta și chinul vieții tale”?

Să nu-l pierd pe băiețelul ăla care a pornit timid în toată călătoria asta. Să rămân eu. Să mă redescopăr. Să mă reinventez. Să mă bucur. Să ajut. Să nu uit să dau înapoi din tot ce am primit.

Ce rol mai au teatrul și filmul în ziua de azi? Ambele sunt pansamente pentru suflet. Atât de necesare omului prin construc-

ția lui. Venim la teatru sau la film și aco- perim cu pansamentele astea neliniști, neîmpliniri, ratări, plecări sau retrăim momente de bucurie, de dragoste, unele poate uitate din neatenție. Teatrul și filmul creează emoții, transmit stări și gânduri care ne ajută să ne reamintim de noi, să ne redescoperim, să ne reinventăm, să ne amintim să fim oameni cu noi și cu ceilalți. Teatrul și filmul ne ajută să ne detașăm, să privim lumea în detalii pe care în cotidian le ratăm. Provoacă întrebări pe care tu, ca spectator, nu ai avut curaj sau nu te-ai gândit să le formulezi. Întrebări ce pot naște răspun- suri atât de necesare pentru a merge mai departe. Prin ceea ce exprimă și trans- mit, atât teatrul cât și filmul, reprezintă o forță de temut în calea ignoranței și a nepăsării. (interviul integral pe Liter- Net.ro la <https://agenda.liternet.ro/cronici/10pentrufilmatti.html>)

PROGRAM / VINERI / 9 Iunie

CINEMA FLORIN PIERSIC

14:30 CLOSE-UP JEAN-LUC GODARD
Cu sufletul la gură (À bout de souffle)
90' / Jean-Luc Godard / Franța [OR1]

16:30 FĂRĂ LIMITĂ
Al Treilea Război Mondial (World War III)
107' / Houman Seyyedi / Iran [OR2]

19:00 FOCUS NORDIC
Triunghiul tristeții (Triangle Of Sadness)
150' / Ruben Östlund / Suedia, Germania, Franța, Turcia, Grecia, Danemarca [OR3]

CASA DE CULTURĂ A STUDENȚILOR

16:00 CLOSE-UP JEAN-LUC GODARD
Alphaville
99' / Jean-Luc Godard / Franța [OC1]

18:00 SUPERNOVA
Arborele de plută (Suro)
116' / Mikel Gurrea / Spania [OC2]

CINEMA VICTORIA

12:30 CLOSE-UP JEAN-LUC GODARD
Ai grijă la dreapta! (Soigne ta droite)
86' / Franța, Elveția [OV1]

15:00 SUPERNOVA
Sindicalista (La syndicaliste)
121' / Jean-Paul Salomé / Franța, Germania [OV2]

17:30 LUNĂ PLINĂ
Accidentul (Nos cérémonies)
104' / Simon Rieth / Franța [OV3]

20:00 FOCUS NORDIC
Apolonia, Apolonia
116' / Lea Glob / Danemarca [OV4]

22:30 FOCUS NORDIC
Superluna (Hypermoon)
78' / Mia Engberg / Suedia [OV5]

CERCUL MILITAR

13:15 FOCUS NORDIC
Lăsați râul să curgă (Let the River Flow)
123' / Ole Gjaever / Finlanda, Norvegia [OW1]

16:00 FĂRĂ LIMITĂ
Manticora
115' / Carlos Vermut / Spania, Estonia [OW2]

18:30 SUPERNOVA
În bătaia focului (Afire)
103' / Christian Petzold / Germania [OW3]

21:00 SUPERNOVA
Visez electric (Tengo sueños eléctricos)
100' / Valentina Maurel / Franța, Belgia [OW4]

CINEMA ARTA

10:00 CLOSE-UP JEAN-LUC GODARD
Weekend
104' / Jean-Luc Godard / Franța [OA1]

12:00 FOCUS NORDIC
Pământul e un cântec păcătos (The Earth is a Sinful Song)*
104' / Rauni Mollberg / Finlanda [OA2]

14:30 CLOSE-UP SIDNEY LUMET
Decizie limită (Fail Safe)
112' / Sidney Lumet / SUA [OA3]

17:00 FĂRĂ LIMITĂ
Ultimul tango la Paris (Last Tango in Paris)*
129' / Bernardo Bertolucci / Franța, Italia [OA4]

19:30 CLOSE-UP JEAN-LUC GODARD
Chinezoaica (La chinoise)
98' / Jean-Luc Godard / Franța [OA5]

21:30 CLOSE-UP SIDNEY LUMET
Serpico
130' / Sidney Lumet / SUA [OA6]

SAPIENTIA

14:45 CLOSE-UP JEAN-LUC GODARD
Salvează cine poate (viața) (Sauve qui peut (la vie))
98' / Franța, Elveția, Germania, Austria [OS1]

17:15 FOCUS NORDIC
Mame și tați (Fathers and Mothers)
97' / Paprika Steen / Danemarca [OS2]

19:45 CLOSE-UP SIDNEY LUMET
Viața pe fugă (Running on Empty)
116' / Sidney Lumet / SUA [OS3]

22:15 LUNĂ PLINĂ
Magie neagră (Brujeria)
101' / Christopher Murray / Chile, Mexic, Germania [OS4]

CINEMA MĂRĂȘTI

19:30 SUPERNOVA
Balena (The Whale)
117' / Darren Aronofsky / SUA [OZ1]

CINEMA DACIA MĂNĂȘTUR

18:00 CLOSE-UP SIDNEY LUMET
După-amiază de câine (Dog Day Afternoon)
125' / Sidney Lumet / SUA [OD1]

20:30 SUPERNOVA
Împăratul furnicilor (Il signore delle formiche)
134' / Gianni Amelio / Italia [OD2]

PIAȚA UNIRII OPEN AIR

DESCHIDERA OFICIALĂ / OFFICIAL OPENING

20:45 FOCUS NORDIC
Confort nordic (Northern Comfort)
97' / Hafsteinn Gunnar Sigurðsson / Islanda, Germania, Marea Britanie [OU1]

PARCUL POLIGON FLOREȘTI

21:45 FOCUS NORDIC
Confort nordic (Northern Comfort)
97' / Hafsteinn Gunnar Sigurðsson / Islanda, Germania, Marea Britanie [OF1]

IULIUS PARC OPEN AIR

21:45 LARGER THAN LIFE
Cesaria Evora
95' / Ana Sofia Fonseca / Portugalia [OP1]

UBB OPEN AIR

22:00 VA URMA
Ferma de trol (Troll Farm)
111' / Gabija Siurbytė, Domantė Urmonaitė, Martynas Mendelis, Ernestas Jankauskas / Lituania [OX1]

* Film nerecomandat minorilor / This film is not suitable for children.

Nu știu ce li se întâmplă altora atunci când fac 50 de ani, dar

Tudor Giurgiu

...la mine toate lunile scurse de după iunie 2022 până azi au fost un rollercoaster emoțional și intens. A fost probabil, unul din cei mai buni ani pe care i-am avut vreodată. Am terminat de montat *Sibiu 89*, care între timp a devenit *Libertate*. Am filmat pentru documentarul *Nasty*, despre viața și cariera lui Ilie Năstase, tenisman de legendă, primul număr 1 mondial al istoriei tenisului (1973). De curând, alături de colegii Tudor și Cristi, am dat lock picture filmului.

multe ori gura de aer de care am avut nevoie pentru a mă echilibra. Ieșeam dintr-o poveste despre minciună, haos și manipulare și intram, treptat, într-o lume pe care nu o știam. Tenisul anilor '70 (de fapt întregul sport al acelor ani) n-are nicio legătură cu ce știm azi. Jucătorii erau prieteni, ieșeau la pizza și șpriț împreună, banii nu făceau diferența pentru că oricum nu câștigau atât de mult. Își dădeau unii altora porecle fără a fi bănușiți de acte împotriva corectitudinii politice – Năstase îi spunea lui Ashe *Negrone*, Ilie era ba *Gypsy* sau *Commie*, Solomon și Dibbs erau *The Jew Boys*. Connors și Năstase aduceau lumea pe arene, tenisul devenea cool și comercial, iar publicul se înghesuia să îi vadă. Știau că vor primi nu doar tenis de calitate, ci și entertainment. Ilie a devenit în scurt timp primul rockstar al istoriei tenisului. Cum să nu faci un film despre un astfel de personaj? Controversat, implicat în tot felul de istorii nefericite în ultimii ani, dar un tip generos, cu inimă mare, un poet. Vorba lui CTP, Ilie, chiar când pierdea, spunea: E doar un joc! Am filmat cu Rafa Nadal, cu Stan Smith, cu Jimmy Connors, Leconte, Boris Becker, Wilander, Billie Jean King și

mulți alții. Am fost acasă la Phil Knight, co-fondatorul Nike. Zburam peste Ocean gândindu-mă ba la milițienii mei din film și cum o să termin filmul, ba la cum o să îl trag de limbă pe Connors despre trăznăile pe care le făcea împreună cu Năstase, ba la întâlnirile cu A-class actors pe care voiam să îi aduc la TIFF.

Că veni vorba, în caz că nu v-ați prins, în anul asta nebun s-au întâmplat (alături de Chiri, Cristi și Oana) și multe conversații aseasonate cu ginuri tonice fără număr. De cum o să fie TIFF-ul, ediția 22. Dar nici prin gând nu mi-ar fi trecut că vom ajunge să arătăm 200 de filme, că Geoffrey Rush, Oliver Stone sau Michel Franco vor ajunge la Cluj, toți în aceeași ediție. Că vom face proiecții în locuri noi, că vor fi cine-concerte de neuitat, că vom proiecta filme de Godard și Lumet.

Nu știu efectiv cum a trecut anul ăsta, dar mă întreb serios dacă nu cumva am fost atins de magia unui Puck invizibil care a făcut ca totul să pară foarte simplu și firesc. A fost, parcă, o noapte lungă de vară, în care am dansat prin imagini și amintiri alături de mulți prieteni dragi. Bucurați-vă de TIFF, eu de-abia aștept să vi-l arăt la anul pe *Nasty*! ■

Mi-a fost foarte greu să lucrez la un film de epocă, să mă întorc în timp în 1989, să găsesc locuri de filmare care să păstreze touch-ul acelor ani. Am vizionat zeci de clipuri și materiale filmate pe VHS, am văzut sute de fotografii. Am intrat cu bocancii în sufletul și viața unor oameni care nu mai voiau să își amintească ce s-a întâmplat la Sibiu în decembrie 89. Am plâns cu ei, m-am încărcat cu toată energia și supărarea lor că timpul a trecut și nimeni nu le-a făcut dreptate. Am colindat toată țara încercând să găsesc foști soldați și milițieni implicați în incidentele de atunci. Mi-au scris necunoscuți care retrăiau clipe de coșmar: erau elevi la școala militară din Sibiu și trăgeau, de frică, în toate părțile, haotic. S-au omorât unii pe alții. Teroriștii erau nicăieri și peste tot. Oricine putea fi vreunul. Vecinul, colegul de serviciu, o rudă apropiată, un șofer de Olcit care spărgea barajul forțelor patriotice. Am stat la casting luni de zile încercând să adun o echipă de actori care să funcționeze bine împreună. Eram precum un Jürgen Klopp care avea nevoie de jucători cu scilpire, dar și un ansamblu care să funcționeze ceas. I-am găsit. Mulți, chiar foarte

mulți, și buni. Când filmam la Brăila a început războiul din Ucraina. Filmul nostru devenea cumva subiect de plan secund, în pauze colegii din echipă se implicau în procesul de ajutor și găzduire a refugiaților. În timpul filmării, nu puteam să dorm decât 4-5 ore pe noapte. Dădeam vina pe salteaua dură a patului de la hotel, de fapt era adrenalina. Gândul că ajung mâine pe platou și că trebuie să știu să lucrez cu 30 de actori și 150 de figuranți. Am făcut slalom prin valurile de Covid, am ascultat răbdător povești care nu mă interesau, am fost deopotrivă psiholog și terapeut și m-am împrietenit cu zeci de oameni. L-am întâlnit pe Alex Calangiu, o minune de actor. Pentru postproducție am plecat la Budapesta – am întors filmul pe toate părțile până când am ajuns la momentul cel mai cumplit pentru un regizor: să pună STOP. Să spună "Gata, ăsta e filmul, nu mă mai ating de el!" *Libertate* se vede anul ăsta la TIFF în premieră mondială, va fi cum mi-am dorit, o proiecție unde îmi voi ține respirația alături de mii de oameni. E filmul de care sunt cel mai legat și care, cred, mi-a ieșit cel mai bine.

Lucrul în paralel la un film documentar despre un personaj atât de complex și controversat cum e Năstase a fost de

Cel mai bun scenariu e să mai și ieși din filmul tău ca să te bucuri de festival

REGINA MARIA
iubeste TIFF!

Juriul Competiției

HARRY MACQUEEN

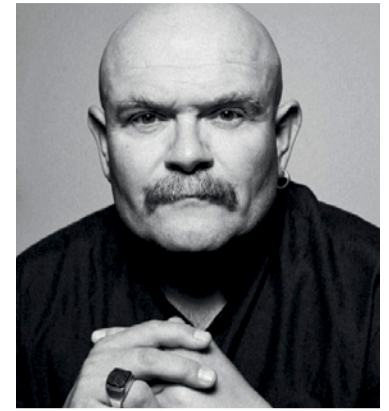
JUDITH STATE

NICOLETTA ROMEO

MICHEL FRANCO

DARKO PERIĆ

Anul acesta, cinci specialiști din industria cinematografică vor juriiza filmele din competiția **TIFF.22**. Harry MacQueen, Judith State, Nicoletta Romeo, Michel Franco și Darko Perić vor viziona cele 12 filme regizate de cinești aflați la debut sau la cel de-al doilea film și vor alege câștigătorul Trofeului Transilvania, care va fi anunțat în cadrul Galei de închidere de sâmbătă, 17 iunie.

HARRY MACQUEEN

Harry este un actor și regizor din Marea Britanie. În 2015 a scris, regizat, produs și jucat în *Hinterland*, film nominalizat la mai multe premii și proiectat în numeroase festivaluri din întreaga lume. Cel de-al doilea lungmetraj al său ca scenarist și regizor, *Supernova*, i-a avut ca protagoniști pe Colin Firth și Stanley Tucci. Filmul a avut premiera în competiția oficială a Festivalului de Film de la San Sebastian în 2020, unde a fost primit cu recenzii foarte bune, și a putut fi văzut și la TIFF 2021. În 2022, *Supernova* a fost votat de critici drept unul dintre „Cele mai bune filme britanice ale secolului XXI”. Harry a câștigat numeroase

premier de interpretare atât în Marea Britanie, cât și la nivel internațional.

JUDITH STATE

Judith este o dansatoare profesionistă cu pregătire în balet clasic și cu o diplomă de licență în limbi străine, engleză și spaniolă. Este câștigătoarea unei burse ISVP pentru dans la Broadway Dance Centre din New York, precum și bursieră WEBdance la ImpulsTanz Viena. În 2016 a jucat un rol principal în filmul lui Cristi Puiu *Sieranovada*. Și-a consolidat cariera de actriță cu debutul lui Marius Olteanu *Monștri*, pentru care a primit trofeul Gopo. În 2022 a jucat în poate cel mai proeminent film românesc al anului, *RMN*, în regia lui Cristian Mungiu. Judith poate fi văzută la **TIFF 2023** în *Castelul Crăiței*, filmul lui Liviu Mărghidan inclus în secțiunea Zilele Filmului Românesc.

NICOLETTA ROMEO

Nicoletta a devenit cunoscută în lumea festivalurilor de film în 1999, când începe să conducă echipa de selecție a Săp-

tămâii Internaționale a Criticilor din cadrul festivalului de la Veneția. Între 2000 și 2007 este consultant de selecție pentru Festivalul de la Salonic și pentru compania pariziană 4 Ecrans. Colaborează cu Festivalul de la Trieste din 1996, iar din 2016 devine directorul artistic al acestuia. În 2012 fondează compania de producție Mansarda Production, prin care produce documentarul *L'ultima spiaggia* al regizorilor Thanos Anastopoulos și Davide Del Degan, care a avut premiera mondială la Cannes în 2016.

MICHEL FRANCO

Născut în Ciudad de Mexico în 1979, Michel a studiat comunicare, dar interesul său pentru cinema l-a făcut să se dedice total regiei. Între 1988 și 2002 regizează mai multe scurtmetraje, iar debutul în lungmetraj vine în 2009, când filmul *Daniel and Ana* are premiera mondială în secțiunea Quinzaine des Réalisateurs a festivalului de la Cannes. În 2012 câștigă trofeul secțiunii Un Certain Regard cu *After Lucia* și se mai întoarce de două ori la Cannes, în

2015 cu *Chronic*, selectat în competiția oficială, și în 2017 cu *April's Daughter*, laureat cu Premiul Special al Juriului secțiunii Un Certain Regard. În 2020 își șochează publicul cu violentul *New Order* (arătat la **TIFF** în 2021) și în 2023 îi poate impresiona pe cinefilii clujeni cu *Asfințit*, cel mai recent film al său, cu Tim Roth și Charlotte Gainsbourg în rolurile principale.

DARKO PERIĆ

Născut în Serbia, Darko și-a început cariera profesională în Spania în 2008, când începe să apară în seriale de televiziune. Primul său rol important a fost în serialul *Crematorio* (2010), iar în 2015 apare alături de Benicio del Toro și Tim Robbins în *A Perfect Day*, film regizat de Fernando León de Aranoa. În 2016 este distribuit în serialul *Mar de plástico*, unde joacă rolul lui Oso, principalul antagonist. Devine un star global în 2017, când apare în *La casa de papel*, unul dintre cele mai populare seriale lansate vreodată pe Netflix. La **TIFF 2023**, Darko poate fi văzut în *Regula dintâi*, film italian inclus în secțiunea **EducaTIFF**.

REC

TIFF.

Punem în cadru doar vinuri din soiuri pure Românești!

ZAI

Vin Spumant Alb Brut

www.cramelecotnari.ro

Natuzzi Italia

Circle of Harmony
Collection #2nd Life

Sos. Fabrica de Glucoza 6-8, București
(+40) 372 704 258

Strada Bucuresti 102, Cluj-Napoca
(+40) 786 514 800

website

Main Jury

HARRY MACQUEEN

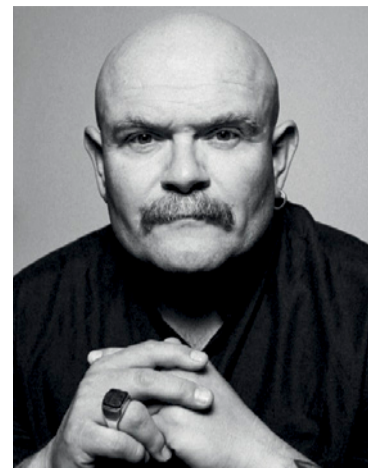
JUDITH STATE

NICOLETTA ROMEO

MICHEL FRANCO

DARKO PERIĆ

HARRY MACQUEEN

Harry is an actor and filmmaker from the UK. In 2015 he wrote, directed, produced and starred in the micro-budget feature film *Hinterland*, which was nominated for several awards and screened in many festivals around the world. His second feature as a writer/director, *Supernova*, starred Colin Firth and Stanley Tucci. The film premiered in the official competition at the San Sebastian Film Festival in 2020 to rave reviews and in 2021 it was screened at Transilvania IFF. In 2022 *Supernova* was voted one of the 'Best British Films of the 21st Century' by film critics. Harry has won numerous acting awards both in the UK and internationally.

JUDITH STATE

Judith is a professional dancer with a classical ballet foundation and a foreign languages bachelor's degree in English and Spanish. She is an ISVP dance scholarship holder of Broadway Dance Centre

in New York, as well as a WEBdance scholarship holder of the ImpulsTanz Vienna. In 2016 she played a leading role in Cristi Puiu's *Sieranevada*. She continued her acting career with *Malmkrog* and Marius Olteanu's debut *Monsters*, for which she won the Gopo Award for Best Leading Actress. She also played a leading part in one of the most prominent Romanian films of 2022, Cristian Mungiu's *RMN*. Judith can be seen at this year's Transilvania IFF in Liviu Mărghidan's *Refuge*, shown in the Romanian Film Days section.

NICOLETTA ROMEO

Nicoletta started the most visible part of her film career in 1999, when she became Head of Programming for the Venice International Critics Week. From 2000 to 2007 she worked as a programme advisor for the Thessaloniki Film Festival and 4 Ecrans, Paris. Since 1996 she has been collaborating with the Trieste Film Festival, and in 2016 she was appointed

the festival's Artistic Director. In 2012 she founded the production company Mansarda Production. Among others, she produced the documentary *The Last Resort* by Thanos Anastopoulos and Davide Del Degan, which premiered at the 2016 Cannes film festival.

MICHEL FRANCO

Born in Mexico City in 1979, Michel started studying communication, but then his interest in filmmaking made him focus on directing. He directed several short films between 1998 and 2002 and in 2009 he made his feature debut with *Daniel and Ana*, which was selected in the Cannes Director's Fortnight. In 2012 he won the Cannes Un Certain Regard Award with his sophomore directorial effort, *After Lucia*, returning to the world's most visible film festival with *Chronic* (2015), shown in the main competition, and *April's Daughter* (2017), which won the Special Jury Prize (Un Certain Regard). In 2020 he shocked

his audience with *New Order*, shown at Transilvania IFF in 2021, and in 2023 he has another chance to impress Cluj-Napoca with *Sundown*, his latest film, starring Tim Roth and Charlotte Gainsbourg.

DARKO PERIĆ

Born in Serbia, Darko started his professional career in Spain in 2008, acting in TV series.

His first major job was in the Spanish series *Crematorio* (2010). In 2015 he performed in *A Perfect Day*, Fernando León de Aranoa's film starring Benicio del Toro and Tim Robbins. In 2016 he was cast for the Spanish series *Mar de plástico* where he plays the role of Oso, the main villain. He became a global star in 2017, when he played Helsinki in *Money Heist*, one of the most popular TV-shows ever released on Netflix. At Transilvania IFF 2023, Darko can be seen in *The First Rule*, an Italian film shown in the TIFF Education section.

TIFF
Transilvania International
Film Festival

Together we can
vodafone

Vodafone ne aduce inimile
mai aproape, filmele ne poartă
emoțiile mai departe

Sidney Lumet – his truth

by Ion Indolean

Doing a Sidney Lumet selection without missing on anything is a difficult endeavour. Each of his films addresses one of the major dilemmas of present day: corruption, alienation, negotiating truth... All of them hurt deeply and heal at the same time. They have this quality of being two opposing things at once: problem and solution, life and death. Lumet looks at angry people, upset with what happens around them, and talks about manipulation long before it was trendy. He invites us in a troubled screen world (TV screen, but not only) and exposes the degradation affecting even those who think they are in control.

The American gauges the truth, weighs it on all sides and questions it: what is it, actually, and who holds it? In *12 Angry Men* (1957) and *Fail Safe* (1964) he opposes stances and asks (himself) if and to what cost one can completely trust procedures: are they perfect and beyond reproach? While the former talks about how truth becomes a marketable product within a jury assigned to find a murderer, the latter questions something that is again a hot topic these days: a nuclear war threat. Both are long and painful processes whereby pawns irreversibly lose parts of their soul while trying to assert their own version of reality. Lumet tells us that truth is not always collective. Sometimes it's more convincing on an individual level: in *Serpico* (1973) and *Dog Day Afternoon* (1975), Al Pacino plays two iconic roles and, even if apparently on two extremes (thief, cop), in essence so similar: the painful portrait of despair of someone who feels abandoned by the system. That is a recurring theme in Lumet's conscious-

ness, most concretely triggered, perhaps, in *Network* (1976), where an anchor-man of the fake TV station UBS learns that he is going to be fired. This turns him into an eccentric and, trying for the last time to stand out, announces that he will commit suicide live on TV in a week. Ratings go crazy! The film predicts so clearly the emergence of sensationalist TV channels such as Fox News that this premonition is almost scary: scandals, the rule of the loudest, fake news, lies, manipulation. The phrase 'it's true because it was on TV' suddenly becomes questionable and a terrible state of paranoia invades us: if the four state powers have no integrity, who can we believe? *Running on Empty* (1988) is a culmination of the list presented at Transilvania IFF. The tragic *River Phoenix* (an overdose was about to kill his barely 23 years old brother, Joaquin) is the teen protagonist in a story about fear, trauma and dissociation – Lumet consistently shows a world where the key word is the *surveillance* of the individual. A dreadful reality transpires from his career: the unfairness of rules is what keeps the world in line. And the costs? Our own personal, individual defeat... ■

I don't know what happens to others when they turn 50, but

Tudor Giurgiu

...for me all the months between June 2022 and today have been an emotional and intense rollercoaster. It was probably one of the best years I've ever had. I finished editing *Sibiu 89* which in the meantime became *Freedom*. I filmed for *Nasty*, the documentary about the life and career of Ilie Nastase, legendary tennis player, the first world number 1 in tennis history (1973). Recently, together with colleagues Tudor and Cristi, we declared picture lock.

It was very difficult for me to work on a period film, to go back in time to 1989, to find locations that kept the touch of those years. I watched dozens of clips and VHS footage, saw hundreds of photographs. I barged into the souls and lives of people who no longer wanted to remember what happened in Sibiu in December 89. I cried with them, I let all their energy and their anger - that time has passed and nobody has done them justice - steep into me. I went all over the country trying to find former soldiers and militiamen involved in the incidents of those days. People I didn't know wrote to me, reliving nightmarish moments: they were students at the military school in Sibiu and they were shooting terrified, in all directions, chaotically. They killed each other. Terrorists were nowhere and everywhere. Anyone could have been one. A neighbour, a work colleague, a close relative, an Oltcit driver breaking through the barricade of patriotic forces. I spent months casting, trying to assemble a team of actors who would work well together. I was like a Jurgen Klopp who needed players with sparkle, but also an ensemble that would work like a clock. I found them. Lots of them and truly excellent ones. When we were filming in Brăila, the war in Ukraine started. Our film became somewhat of a background story, during the breaks our colleagues were involved in the process of helping and hosting refugees. During the shoot, I could only sleep 4-5 hours a night. I blamed it on the hard mattress on the hotel bed, but actually it was the adrenaline. The thought of

arriving on set the next day, the thought that I simply had to know how to work with 30 actors and 150 extras. I slalomed through the waves of Covid, patiently listened to stories that didn't interest me, I was both psychologist and therapist, and I befriended dozens of people. I met Alex Calangiu, a wonder of an actor. For post-production I went to Budapest - I turned the film inside out again and again until I reached the most terrible moment for a director, the moment when you say PERIOD. You say "That's

it, that's the final film, I'm not touching it anymore!" *Freedom* will have its world premiere at TIFF this year and it's going to be what I wanted it to be, a screening where I'll be holding my breath together with thousands of people. It's the film I'm most attached to and, I think, my best film so far.

Working in parallel on a documentary film about a character as complex and controversial as Nastase was often the breath of fresh air I needed to balance myself. I was coming out of a story about

lies, chaos and manipulation and gradually entering a world I didn't know much about. The tennis of the 1970s (in fact anything related to sport then) has nothing to do with what it is today. The players were friends, they went out for pizza and drinks, money didn't make a difference because they didn't earn that much anyway. They gave each other nicknames without being suspected of being politically incorrect - Nastase called Ashe Negroni, Ilie was either Gypsy or Commie, Solomon and Dibbs were *The Jew Boys*. People were flocking to see Connors and Nastase in the arenas, tennis was becoming cool and popular and everyone wanted to be there to experience it. They knew what they were getting was not just quality tennis, but also entertainment. Ilie soon became the first rock star in tennis history. How could you not make a film about such a character? Controversial, involved in all sorts of unfortunate stories in recent years, but a generous, big-hearted guy, a poet. As Cristian Tudor Popescu put it, Ilie, even when he was losing, he would say: *It's just a game!* I've filmed with Rafa Nadal, Stan Smith, Jimmy Connors, Leconte, Boris Becker, Wilander, Billie Jean King and many others. I visited Phil Knight, the co-founder of Nike, at his house. I was flying across the ocean thinking about my militiamen in *Freedom* and how I was going to finish the film, or how I was going to make Connors spill the beans about the crazy tricks he used to pull with Nastase, or the meetings with A-class actors I was going to invite to TIFF.

Speaking of which, in case you haven't caught on, this crazy year has also seen many conversations (with Chiri, Cristi and Oana) peppered with gin and tonics galore. Conversations about what TIFF, now at its 22nd edition, would be like. But it never crossed my mind that we would end up showing 200 films, that Geoffrey Rush, Oliver Stone and Michel Franco would come to Cluj, all at the same edition. That we would have new screening venues, that there would be unforgettable cine-concerts, that we would be screening films by Godard and Lumet.

I don't really know how this year has gone, but I seriously wonder if I haven't been touched by the magic of an invisible Puck who made it all seem so simple and natural. It felt like a midsummer's night, dancing through images and memories with many dear friends.

Enjoy TIFF, I can't wait to show you *Nasty* next year! ■

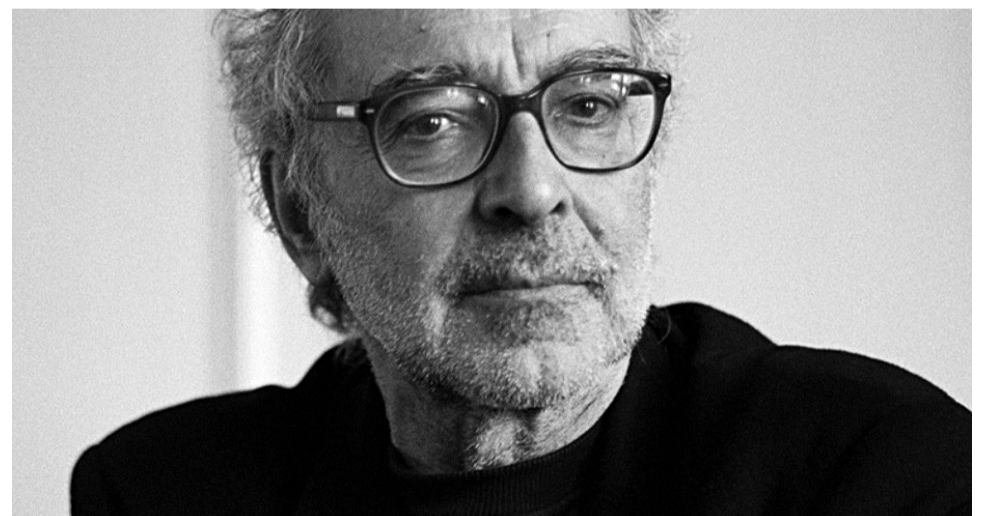
JLG, three initials to make history

Magda Mihăilescu

Would Godard have found out about it, before he decided to leave us, last September? Would he have found out that students of Ecole des Beaux-Arts from Marseille, during one of Didier Morin's lectures on *Le Mépris / Contempt*, rushed to unplug the projector while the Brigitte Bardot scene where she rhetorically asks her partner 'Do you think I have a cute ass? And my breasts. You like them?' was rolling. The #metoo activists, dreaming of themselves in a '68 they've never experienced, started "defragmenting", following the hectic spirit of this age, the work of someone who, all his life, has done nothing but deconstruct, systematically, the very conventions of cinema, of reality, making this program one of the most powerful seismographs of contemporary world. He may have found out, he may have not. No wonder an exegete such as André S. Labarthe was writing, two

decades ago 'If filmmakers knew what's coming, they'd be in tears all the time'. He said it himself, ever since late '90s, in his monumental work *Histoire(s) du cinéma*: "What died was the cinema we had known, the one going from Griffith to me, let's say. There's no art on the new cinema because there is still no other age".

Is that "still" a sign of hope? I'm shrugging my shoulders on this one. What I do know is that, while all major festivals pay tribute to the one who earned his right to be remembered as JLG, and as AperiTIFF asked me to write a few words about it, my first thoughts on Godard's heritage, the great shape creator who continues to feed generations, were overcome by memories of emotions triggered while watching and then rewatching the above mentioned *Histoire(s)*, a true cinema ceremony. Here, the man of ruthless intellectual emotions, of literary ecstasy, a cynic in showing off, in plain sight, the entrails of an art that was barely taking shape in last hundred

years or so, made me take out my handkerchief as if I was an airhead in the middle of a soap opera. The meaning of a history of cinema is - that's what I learned - to put you on the right path, to help you manage, to get an idea. The path, in such cases, is on the surface, using points of reference. Godard, however, throws us into the depth, the night of history, where the roots of cinema intertwine and disappear in the fabulous protuberances of painting, where sounds of the great music hide the minute we hear them and where they come out again from when they want to

challenge words. We can continue *Histoire(s)* ourselves with Nana's face from *Vivre sa vie / My Life to Live* and her tears borrowed from Renée Falconetti's image in *The Passion of Joan of Arc* of Dreyer, with Belmondo imitating Humphrey Bogart - "Great, old Boogie" (*A bout de souffle / Breathless*). To which we could add the haunting opening assertion of *Le Mépris / Contempt*, the pious reverence of a painfully lucid creator who often covered his anxiety with histrionism: "The cinema substitutes for our gaze a world more in harmony with our desires". ■

► FOCUS NORDIC

Mame și tați

de Crăița Nanu

Piv și Ulrik își mută fata la o școală nouă, mai bună. Când transferul e făcut, deci prea târziu pentru a mai da înapoi, ceea ce oricum copilul exasperat refuză din start, cuplul se trezește în mijlocul unei mici corporații ad-hoc. Colectivul de părinți e

acest grup compact, bine sudat și organizat militărește întru buna grijă pentru viitorul tinerilor și mai buna grijă pentru mulțumirea directorului, de care depinde orice favor. Se știe. Pentru a intra în grup trebuie odată să te pliezi perfect pe reguli

și apoi să prestezi satisfăcător în completarea lor. Ceea ce, spre norocul lor, Piv și Ulrik, reușesc. Că deh, ajută să fii doctor într-o combinație de genul ăsta.

Mame și tați e despre un weekend la o cabană la munte, organizat pentru copii, dar unde părinții reușesc să exceleze în copilăreală. Varii sloganuri/meme/exclamații mi-au trecut prin cap în timp ce mă uitam la film. Straight to Netflix, deși finalul nu livrează prea-necesarul happy end decât dacă mijești bine ochii. E junglă lumea părinților și scapă cine poate. Acest film este Teambuilding cu părinți, efectiv le bifează pe toate, doar că ăsta are și regizor, minunata Paprika Steen (actriță și regizoare de neoprit). *Mame și tați*, primul

film despre părinți în timpul căruia nu te gândești deloc la copii. Deși și ăsta e fals. Te gândești, și bucățica de poveste care are în centru un copil provenit dintr-o familie în prag de divorț este probabil motivul pentru care filmul este numit, retroactiv pe bună dreptate, dramedie. Finalmente, am rămas la un singur adevăr mare despre filmul ăsta. OMG, deci demența din grupurile de părinți de la noi este de fapt peste tot. E clar, n-avem scăpare. Asta avem, cu asta defilăm. A se consuma cu popcorn.

► 9 iunie, de la 17:15 /
Universitatea Sapientia ◀
► luni, 12 iunie, de la 21:45 /
Iulius Parc Open Air ◀

► FOCUS NORDIC

Vertijul timpului și fragilitatea existenței

Emily Noejevich

Dacă există un film care merită văzut măcar o dată în viață, ar trebui să fie *Hypermoon* (2023). Chiar și după vizionare, amintirea lui stăpânește inima și rezonază în corp, combinând într-un mod neobișnuit un val de vertij cu ridicarea într-o călătorie spirituală.

Filmul se deschide cu o invitație fantomatică în trecutul naratorului. Ea iese din întuneric și este urmată de reflecții asupra timpului care sunt apoi însoțite de metafore vizuale. Pe parcurs, atât vocea, cât și tonul, imaginile și texturile acestora se schimbă și parcă am călătorit prin timp și spațiu fără să știm. Pe măsură ce filmul progresa, devine mai puțin clar unde ne aflăm, iar destinația devine aproape irelevantă.

O vizită la spital împarte însă timpul. Un diagnostic, aproape o condamnare la moarte, pe care naratorul caută să-l depășească prin propria documentare. Spontaneitatea desfășurării vieții forțează anularea vechilor planuri pentru a face loc celor noi. De la viața lipsită de griji din Parisul anilor '90 până la aproape ultima suflare la un spital din Stockholm, Mia Engberg procesează propriile amintiri: convorbirile telefonice cu fostul iubit, anii '90, dar și istoria bolii curg împreună în egală măsură.

Nenumărate, și uneori metaforice, imaginile filmului reușesc să înfățișeze pluralitatea timpului. Sunt de exemplu momente în care vedem o formă uma-

nă plutind în eter, suspendată în ceea ce pare a fi un vârtej între viață și moarte. Alte metafore vizuale sunt mai puțin directe și indică o explorare onestă a posibilităților filmului ca mediu. Atmosfera meditativă construită de *Hypermoon* (2023) este o consecință logică a anilor de analiză atentă atât a esteticii filmului, cât și a vieții însăși.

Genul experimental este astfel folosit ca un instrument pentru a exprima experiența trecerii prin boală fără a deveni ermetic, reușind să se extindă dincolo de o experiență individuală. Rezultatul este un film poetic și extraordinar de perso-

nal care trage fire în timp, spațiu și oferă o reflecție despre fragilitatea vieții prin vulnerabilitatea corpurilor și a poveștilor. Este, în cele din urmă, o combinație neobișnuită de observare atentă, împărtășire intimă și explorare a limitelor imaginației, dar și a mijloacelor sale de reprezentare, toate în același timp. În lumea agitată de obsesia pentru imaginea publică și personal branding, pare potrivit.

Vă recomand, totuși, să vă aduceți niște șervețele.

► 9 iunie, ora 22:30. /
Cinema Victoria ◀

Bucuroși de TIFF?

Este deja o tradiție să întrebăm trecătorii prin Piața Unirii dacă și cum s-au pregătit de TIFF, chiar înainte de prima zi a Festivalului. Iată ce am aflat anul acesta:

de Ruxandra Predescu

„Pregătiiiit! Eu lucrez la recepția [unui hotel] și avem în fiecare an oaspeți de la TIFF. Mai ales străini, sunt foarte politicoși străinii. Așa că, da, se poate spune că m-am pregătit profesional pentru TIFF, e mai mult de lucru când e du-te-vino la hotel. Așa, cu filmele nu prea știu, avem revista la hotel și m-am uitat, cred că am programat câteva să mergem în gașcă, parcă la o comedie, am uitat cum îi zice, că n-am luat eu biletele. Dar la TIFF mereu am văzut filme bune” (I.S., 27 de ani, recepționeră)

„Eu sunt din Canada, lucrez în București și am venit la Cluj cu treabă. Ar fi trebuit să plec sâmbătă, dar cred că o să mai stau puțin. Am văzut afișe prin oraș și am recunoscut numele, avem și noi un TIFF în Canada,

la Toronto, o să fie la toamnă. Mi se pare foarte tare chestia asta! Am văzut că vine Geoffrey Rush, îmi place mult de el! Chiar o să vină aici? Da? Și Oliver Stone? Wow!” (S.L., 41 de ani, Client Service Manager)

„Apăi, domnucă, sigur că ne place la Festival! Vine lume bună, e agitație în oraș, tineret mult și străini, păi cum să nu ne placă? La mine o luat fata bilete la ceva filme aici, în Piața Unirii, ea ne face program în fiecare an și noi mergem bucuroși, că mai ieșim și noi în lume, vedem ce se întâmplă. Nu știu eu prea bine cu filmele, dar când am mai fost, că am mai fost, ne-o plăcut ce-am văzut. Io sper să aveți vreme bună, să să bucare toți de vin și de oraș, să să plimbe pe la noi!” (C.P., 67 de ani, pensionar, fost inginer)